

A Fővárosi Ítéltábla a Mizik Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Mizik Andrea ügyvéd által képviselt I. - VI. rendű felpereseknek, a Balla, Kiss és Társa Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Kiss Klára Viktória ügyvéd által képviselt alperes ellen, kártérítés iránt indított perében, a Fővárosi Törvényszék 2017. október 30. napján meghozott, 72.T/P.25.973/2007/218. számú kijavított ítélete ellen, a felperesek részéről 221. sorszám alatt, az alperes részéről 223. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés, valamint a 236. sorszámú kiegészítő ítélet ellen az I. rendű felperes által 237. sorszám alatt benyújtott fellebbezés és az alperes által Pf.3. sorszám alatt benyújtott csatlakozó fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és az alperes által az I. rendű felperesnek fizetendő kártérítés összegét 53.752.631 (ötvenhárommillió-hétszázötvenkettőezer-hatszázharmincegy) forintról 84.620.637 (nyolcvannégymillió-hatszázhuszezer-hatszázharminchét) forintra felemeli és az elsőfokú ítéletben megállapított kamatfizetési kötelezettség helyett arra kötelezi az alperest, hogy

10.000.000 (tízmillió) forint után 28-tól, 39.880.737 (harminckilencmillió-nyolcszáznyolcvanezer-hétszázharminchét) forint után jétől, 6.000.000 (hatmillió) forint után 6.895.390 (hatmillió-nyolcszázkilencvenötezer-háromszázkilencven) forint után jétől, 13.542.886 (tizenhárommillió-ötszáznegyvenkétezer-nyolcszáznyolcvanhat) forint után jétől, 192.000 (százkilencvenkétezer) forint után től, 672.000 (hatszázhetvenkétezer) forint után 15-től, 95.164 (kilencvenötezer-százhatvannégy) forint után jétől, 2.170.272 (kétmillió-százhetvenezer-kétszázhetvenkettő) forint után jétől, 3.155.620 (hárommillió-százötvenötezer-hatszázhusz) forint után jétől, 107.368 (százhetezer-háromszázhatvannyolc) forint után jétől,	2005. december 2013. június 1- 2006. június 2-től, 2012. december 1- 2011. december 1- 2016. február 15- 2016. december 2006. június 1- 2006. október 1- 2013. január 1- 2007. január 1-
---	--

270.000 (kétszázhetvenezer) forint után jétől,	2013. május 1-
80.000 (nyolcvanezer) forint után	2011. április 15-től,
11.600 (tizenegyezer-hatszáz) forint után	2016. február 4-től,
24.000 (huszonnégyezer) forint után jétől,	2008. december 1-
752.000 (hétszázötvenkétezer) forint után 15-től,	2012. szeptember
201.600 (kétszázegyezer-hatszáz) forint után jétől,	2014. október 1-
8.000 (nyolcezer) forint után	2016. február 4-től,
30.000 (harmincezer) forint után	2016. február 4-től,
160.000 (százhatvanezer) forint után jétől,	2016. január 1-
116.000 (száztizenhatezer) forint után jétől,	2017. január 1-
256.000 (kétszázötvenhatezer) forint után	2011. június 1-jétől

a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot fizessen meg az I. rendű felperesnek. A 2017. november 1-jétől fizetendő járadék összegét havi 550.642 (ötszázötvenezer-hatszáznegyvenkettő) forintba leszállítja, és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 2019. március 1-jétől minden hónap 10. napjáig előre esedékesen havonta további 1.104.000 (egymillió-száznégyezer) forint járadékot.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. és a III. rendű felperesek részére személyenként külön-külön 2.000.000 (kétfmillió) forint után, a IV. rendű felperes részére 3.000.000 (hárommillió) forint után 2005. december 28-tól a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot.

Az alperes által az V. rendű felperesnek fizetendő kártérítés összegét 2.000.000 (kétfmillió) forintról 6.249.777 (hatmillió-kétszáznegyvenkilencezer-hétszázhetvenhét) forintra felemeli, és kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az V. rendű felperesnek

4.000.000 (négymillió) forint után 28-tól,	2005. december
272.977 (kétszázhetvenkétezer-kilencszázhetvenhét) forint után jétől,	2012. június 1-
92.000 (kilencvenkétezer) forint után jétől,	2006. február 1-
464.800 (négy-százhatvannégyezer-nyolcszáz) forint után	2008. július 15-től,
1.420.000 (egymillió-négy-százhuszezer) forint után jétől	2011. december 1-

a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot, továbbá fizessen meg az V. rendű felperesnek 2017. november 1-jétől minden hónap 10. napjáig előre esedékesen havonta 10.000 (tízezer) forint járadékot. Ezt meghaladóan az V. rendű felperes keresetét elutasítja.

Az alperes által a VI. rendű felperesnek fizetendő kártérítés összegét 1.000.000 (egymillió) forintról 1.885.294 (egymillió-nyolcszáznyolcvanötezer-kétszázkilencvennégy) forintra felemeli és kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a VI. rendű felperesnek

1.000.000 (egymillió) forint után	2005. december
28-tól,	
256.000 (kétszázötvenhatezer) forint után	2007. január 1-
jétől,	
629.294 (hatszázhuszonkilencezer-kétszázkilencvennégy) forint után	2012. december 1-
jétől	

a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot, továbbá fizessen meg a VI. rendű felperesnek 2017. november 1-jétől minden hónap 10. napjáig előre esedékesen havonta 5.333 (ötezer-háromszázharminchárom) forint járadékot.

Az alperest a felperesek részére egymás közt egyenlő arányban perköltség fizetésére kötelező ítéleti rendelkezést mellőzi, és ehelyett arra kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 3.810.000 (hárommillió-nyolcszáz tízezer) forint, az V. rendű felperesnek pedig 381.000 (háromszáznyolcvanegyezer) forint perköltséget.

Kötelezi a II. és a III. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek személyenként 63.500 (hatvanháromezer-ötszáz) forint perköltséget.

A IV. rendű felperes és az alperes, valamint a VI. rendű felperes és az alperes viszonyában a peres felek maguk viselik az elsőfokú eljárásban felmerült költségeiket.

Az alperes által az államnak külön felhívásra fizetendő kereseti illetéket 708.500 (hétyszáznyolcezer-ötszáz) forintra, a gazdasági hivatal felhívására fizetendő állam által előlegezett költséget 1.809.102 (egymillió-nyolcszázkilencezer-százkettyő) forintra leszállítja, és az I. rendű felperest 36.600 (harminchatezer-hatszáz) forint illeték és 93.571 (kilencvenháromezer-ötszázhetvenegy) forint állam által előlegezett költség, a II., III. és IV. rendű felpereseket személyenként 37.800 (harminchétezer-nyolcszáz) forint illeték és 96.532 (kilencvenhatezer-ötszázharminckettyő) forint állam által előlegezett költség, az V. rendű felperest 28.000 (huszonnyolcezer) forint illeték és 71.614 (hetvenegyezer-hatszáz tízennégy) forint állam által előlegezett költség, a VI. rendű felperest 13.500 (tizenháromezer-ötszáz) forint illeték és 34.239 (harmincnégyezer-kétszázharminckilenc) forint állam által előlegezett költség megfizetésére kötelezi az államnak külön felhívásra.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 635.000 (hatszázharmincötezer) forint, az V. rendű felperesnek pedig 57.150 (ötvenhétezer-százötven) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a II., III. és IV. rendű felpereseket, hogy személyenként 63.500 (hatvanháromezer-ötszáz) forint, a VI. rendű felperest pedig, hogy 12.700 (tizenkétezer-hatszáz) forint másodfokú perköltséget 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek.

A le nem rótt 3.693.200 (hárommillió-hatszázkilencvenháromezer-kétszáz) forint fellebbezési illetékből az I. rendű felperes 181.300 (száznyolcvanegyezer-háromszáz) forintot, a II., III. és IV. rendű felperesek személyenként 212.500 (kétszáztizenekezer-ötszáz) forintot, az V. rendű felperes 157.500 (százötvenhétezer-ötszáz) forintot, a VI. rendű felperes 79.300 (hetvenkilencezer-háromszáz) forintot, az alperes 2.637.600 (kétmillió-hatszázharminchétezer-hatszáz) forintot köteles megfizetni az államnak külön felhívásra.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az I. rendű felperes a II., III. és IV. rendű felperesek édesanyja, az V. rendű felperes gyermeke és a VI. rendű felperes testvére. Az I., a II. és a III. rendű felperesek 2005. december 27-én személygépkocsi utasaiként közlekedési balesetet szenvedtek. A baleset bekövetkezésekor az I. rendű felperes a 37. hétben járó várandós volt a IV. rendű felperessel. A baleset úgy következett be, hogy az I. rendű felperes férje által vezetett gépjármű a letaposott hóval borított, helyenként jeges úton megcsúszott, a fékezés miatt megpördült, átsodródott az úttest menetirány szerinti bal oldalára, majd a mintegy három méter szintkülönbséggel lejjebb lévő vízelvezető árokba zuhant, ahol a bal oldalára borulva állt meg. Az I. rendű felperes a balesetben a IV. nyakcsigolya törését és a méh elülső falának repedését szenvedte el. A csigolya-törés következtében a IV. és az V. csigolya közötti rés és a csontos gerincvelő üreg beszűkült. Ennek következményeként az I. rendű felperes a végtagjait csak nagymértékben korlátozottan tudja használni, kerekesszékekhez kötött, önálló helyzetváltoztatásra, önmaga önálló ellátására képtelenné vált, munkaképességét teljesen elvesztette, állandó ápolásra, gondozásra szorul. Állapota miatt gyógyszerek szedésére, gyógyhatású készítmények és gyógyászati segédeszközök alkalmazására, gyógytorna és masszázs igénybe vételére kényszerül, a tömegközlekedési eszközöket nem tudja igénybe venni. Az I. rendű felperes elhúzódó depresszióban szenved. A méh falának megrepedése miatt a IV. rendű felperest műtéti úton kellett világra segíteni. Az I. rendű felperes balesetével okozati összefüggésben a II., III., V. és VI. rendű felperesek különböző mértékű pszichés egészségkárosodást szenvedtek el. A IV. rendű felperes édesanyja állapota és az annak következtében kialakult családon belüli feszültség miatt szintén pszichés problémákkal és tanulási nehézségekkel küzd. A balesetet okozó gépjármű üzembentartója a baleset időpontjában az alperesnél rendelkezett kötelező gépjármű felelősségbiztosítással. Az alperes nem vagyoni kártérítés címén megfizetett az I. rendű felperesnek 15.000.000 forintot, a II., III. és IV. rendű felperesnek személyenként 3.000.000 forintot, az V. rendű felperesnek 2.000.000 forintot és a VI. rendű felperesnek 1.000.000 forintot. Az alperes az I. rendű felperesnek élelemfeljavítás, ápolás és gondozás költsége, gyermekgondozási többletköltség, közlekedési többletköltség, gyógyszerköltség, kulturális többletköltség, tisztítószer és energia többletköltség, fodrász és kozmetikus költsége és gyógytorna költsége címén járadékot folyósít. Ezen kívül megfizetett az I. rendű felperesnek gépjármű vásárlás költsége címén 500.000 forintot, az V. rendű felperesnek pedig a nagymama gondozásának költsége címén 100.000 forintot.

A felperesek a balesettel okozati összefüggésben keletkezett káraik megtérítése iránt terjesztettek elő keresetet. Az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítés címén további 10.000.000 forint, élelemfeljavítás költsége címén az ítélelhozataltól havonta 39.478 forint, ápolás és gondozás költsége címén 2007. szeptember 1-jétől 2009. december 31-ig havonta 310.000 forint, 2010. január 1-jétől 2015. december 31-ig havonta 462.000 forint, 2016. január 1-jétől 2006. december 31-ig havonta 567.000 forint, 2007. január 1-jétől havonta 700.000 forint, gyermekgondozási

többletköltség címén havonta 52.634 forint, gépjármű vásárlás és vásárlásának költsége címén 6.000.000 forint, tetőbox beszerzésének költsége címén 150.000 forint, közlekedési többletköltség címén az ítélelhozataltól havonta 44.953 forint, gyógyszerek, vitaminok és gyógyászati segédeszközök költsége címén 2008-ra havonta 87.507 forint, 2009-re és 2010-re havonta 65.610 forint, 2011-re és 2012-re havonta 67.763 forint, 2013. január 1-jétől havonta 101.710 forint és 2017. január 1-jétől 118.399 forint, aloe vera termékek költsége címén 2010-re havonta 21.372 forint, 2011-re havonta 22.227 forint, kulturális többletköltség címén az ítélelhozataltól havonta 6.579 forint, tisztítószer és energia többletköltség címén az ítélelhozataltól havonta 6.579 forint, fodrász és kozmetikus költsége címén az ítélelhozataltól havonta 19.740 forint, gyógytorna költsége címén 2007-re havonta 192.000 forint, 2008. január 1-jétől havonta 240.000 forint, masszázs költsége címén 192.000 forint és 2016. február 1-jétől havonta 32.000 forint, tápszer és sterilizáló költsége címén 100.900 forint, ingatlanok akadálymentesítésének költsége címén 2.290.727 forint, egyéb kiadások címén 3.614.468 forint, pszichiáter költsége címén 400.000 forint, párterápia költsége címén 80.000 forint, a Pető Intézetben végzett kezelés költsége címén 11.600 forint, akupunktúrás kezelés költsége címén 120.000 forint, a IV. rendű felperes pszichológiai és logopédiai kezelésének költsége címén 1.424.000 forint, a IV. rendű felperes tornafoglalkozásának költsége címén 475.000 forint, a IV. rendű felperes hallásvizsgálatának költsége címén 8.000 forint, a IV. rendű felperes fejlesztő pedagógiai foglalkoztatásának költsége címén 839.000 forint és 2017. október 1-jétől havonta 33.600 forint járadék, a IV. rendű felperes FIMOTA foglalkoztatásának költsége címén 2014-től 2017-ig évente 100.000 forint és 2018. január 1-jétől havonta 8.300 forint járadék, a IV. rendű felperes gyógyszerköltsége címén 116.000 forint és 2017. november 1-jétől havonta 8.800 forint járadék, a II. rendű felperes logopédiai kezelésének költsége címén 380.000 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

A II. és a III. rendű felperes személyenként további 5.000.000 forint, a IV. rendű felperes további 6.000.000 forint nem vagyoni kártérítésre tartott igényt.

Az V. rendű felperes további 6.000.000 forint nem vagyoni kártérítést, a ...-i üdülő akadálymentesítésének költsége címén 364.977 forintot, a nagymama gondozásának költsége címén 2006. november 1-jétől 2010. április 15-ig havonta 16.600 forintot, látogatási költség címén 2006. január 1-jétől havonta 10.000 forintot, gyógyszer költsége címén 312.798 forintot és 2017. november 1-jétől havonta 4.400 forint járadékot, gyógytorna költsége címén 69.000 forintot és 2017. november 1-jétől havonta 9.000 forint járadékot követelt.

A VI. rendű felperes igénye további 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítésre és látogatási költség címén 320.000 forint, valamint 2008. január 1-jétől évente 8 alkalom figyelembe vételével alkalmanként 16.000 forint járadékra terjedt ki. A felperesek igényt tartottak az általuk megjelölt időpontoktól a kártérítés után járó késedelmi kamat és a perrel felmerült költségeik megfizetésére is. A nem vagyoni kártérítés iránti követelésüket a balesettel oksági kapcsolatban bekövetkezett egészségromlásukra és annak számukra hátrányos következményeire alapították. Hivatkoztak arra, hogy az I. rendű felperes a balesetből eredő egészségi állapota miatt állandó felügyeletre, ápolásra és gondozásra szorul, amit részben hozzátartozói, de nagyobb részben szakápolók látnak el. Előadták, hogy az I. rendű felperes alkalmatlan a tömegközlekedés igénybe vételére, ezért szállítása csak a kerekesszék elhelyezésére is alkalmas gépjárművel lehetséges. Kifejtették, hogy az I. rendű felperes gyógyszerek szedésére, gyógyhatású készítmények alkalmazására és gyógyászati segédeszközök használatára, ezen kívül állapotának fenntartása érdekében gyógytornára és masszázsra szorul. Előadták azt is, hogy az I. rendű felperes állapota több egyéb ingóság vásárlását tette szükségessé. Okfejtésük szerint a balesettel okozati összefüggésben merült fel az I. rendű felperes pszichiáter általi és akupunktúrás kezelésének szükségessége, továbbá a IV. rendű felperes pszichológiai kezelésének, külön tornafoglalkozásának, hallásvizsgálatának, fejlesztő pedagógiai és FIMOTA foglalkoztatásának szükségessége, és a IV. rendű felperes a balesetre visszavezethető okból szorul gyógyszerek szedésére. Ugyancsak a baleset miatt vált szükségessé a II. rendű felperes

logopédiai kezelése. Hivatkoztak arra, hogy az V. rendű felperes ...-i nyaralóját is akadálymentesíteni kellett az I. rendű felperes számára. Előadták, hogy az I. rendű felperes ápolása és gondozása miatt az V. rendű felperes mást volt kénytelen igénybe venni a saját édesanyjának gondozásához, és az I. rendű felperes látogatásával is költsége merült fel. Állították, hogy a balesettel összefüggésbe hozható okból az V. rendű felperes fizikai egészsége is megromlott, emiatt gyógyszerek szedésére és gyógytorna igénybevételére szorul. Kifejtették továbbá, hogy a VI. rendű felperes a baleset bekövetkezése óta gyakrabban látogatja az I-IV. rendű felpereseket, a gyakoribb látogatások folytán pedig többletköltsége merül fel.

Az alperes az ellenkérelmében nem vitatta a helytállási és teljesítési kötelezettségének fennállását, de kötelezettségének enyhítése érdekében hivatkozott arra, hogy az I. rendű felperes felróhatóan maga is közrehatott kárainak bekövetkezésében. A felperesek követelésének összegét részben ismerte el. Az volt az álláspontja, hogy a teljesített összegekkel megtérítette a felperesek nem vagyoni kárait. Hivatkozott arra, hogy az ápolási- és gondozási költség, a gyógyszerköltség, a gyógytorna költség, az egyéb kiadások, a párterápia költsége, a IV. rendű felperes kezeléseinek, foglalkozásainak és gyógyszereinek költsége, valamint az V. és a VI. rendű felperes látogatási költsége csak részben bizonyított. Vitatta, hogy a masszázs és a ...-i ingatlan akadálymentesítése okozati összefüggésben állna a balesettel.

Az elsőfokú bíróság a 132. sorszámú közbenső ítéletével - amit a Fővárosi Ítélet tábla a 6.Pf.20.535/2015/4. számú közbenső ítéletével helybenhagyott - megállapította, hogy az alperes teljes kártérítési felelősséggel tartozik a felpereseket ért mindazokért a károkért, amelyek a 2005. december 27-én történt baleset következtében merültek fel.

Az elsőfokú bíróság kiegészített és kijavított ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 53.752.631 forintot, ebből 30.692.737 forint után 2012. október 15-től, 3.000.000 forint után 2006. június 2-től, 861.217 forint után 2011. november 15-től, 8.245.350 forint után 2012. május 15-től, 95.164 forint után 2006. június 1-jétől, 2.170.727 forint után 2006. október 1-jétől, 3.681.700 forint után 2016. február 4-től a kifizetésig a Ptk. 301. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű kamatot, valamint 2017. november 1-jétől havonta 713.329 forint, 2017. november 1-jétől 2019. február 28-ig terjedő időre havonta 52.634 forint, 2019. március 1-jétől 2020. december 31-ig havonta 26.317 forint járadékot, a II., III. és V. rendű felpereseknek személyenként 2.000.000 forintot, a IV. rendű felperesnek 3.000.000 forintot, a VI. rendű felperesnek pedig 1.000.000 forintot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek egymás közt egyenlő arányban 2.654.300 forint perköltséget, továbbá az államnak külön felhívásra 900.000 forint illetéket és 2.102.438 forint állam által előlegezett költséget. Az ítéletnek az alperest a jövőben esedékessé váló járadékok megfizetésére kötelező rendelkezéseit fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánította.

Ítéletének indokolásában úgy foglalt állást, hogy a felperesek 215. sorszámú beadványában előterjesztett keresetmódosítása elkésett, ezért a Pp. 141. § (2) és (6) bekezdése alapján mellőzte annak elbírálását. Kifejtette, hogy a baleset óta eltelt idő hosszúságára figyelemmel az ítélet meghozatalának időpontjában irányadó ár- és értékviszonyok alapján kell megállapítani a felpereseket megillető nem vagyoni kártérítés összegét. Az I. rendű felperes nem vagyoni káraként értékelte az önellátásra való képtelenséget, a kiszolgáltatottságot, a családi életben való részvétel jelentős korlátozottságát, az átélt fájdalmakat. Valamennyi felperes esetében nem vagyoni kártérítés iránti követelést megalapozó személyi hátrányként értékelte a balesettel okozati összefüggésbe hozható, az I. rendű felperes állapota miatt kialakult pszichés egészségromlást. A felperesek nem vagyoni kárainak hozzávetőleges kiküszöbölésére az alperes által megfizetett összegeken felül az I.

rendű felperes esetében további 5.000.000 forint, a II., III. és V. felperesek esetében személyenként további 2.000.000 forint, a IV. rendű felperes esetében további 3.000.000 forint, a VI. rendű felperes esetében további 1.000.000 forint kártérítést talált szükségesnek és alkalmasnak.

Az I. rendű felperes részére élelemfeljavítás költsége címén havonta 39.478 forintot, gyermekgondozási többletköltség címén havonta 52.634 forintot, közlekedési többletköltség címén havonta 44.953 forintot, kulturális többletköltség címén havonta 6.579 forintot, tisztítószer és energia többletköltség címén havonta 6.579 forintot, fodrász és kozmetikus költsége címén havonta 19.740 forintot, tápszer költsége címén 95.164 forintot, ingatlanok akadálymentesítésének költsége címén 2.170.727 forintot, a Pető Intézetben végzett kezelés költsége címén 11.600 forintot ítélt meg. Az I. rendű felperes ápolásának és gondozásának szükségletét a perben beszerzett orvosszakértői vélemény és a tanúk vallomása alapján napi 16 órában, az ápolás és gondozás óradíját 1.000 forintban határozta meg. Ennek alapján az ápolás és gondozás költségét 2007. szeptember 1-jétől 2009. december 31-ig a keresettel egyezően havonta 310.000 forintban, 2010. január 1-jétől 2015. december 31-ig szintén a keresettel egyezően havonta 462.600 forintban, 2016. január 1-jétől havonta 480.000 forintban állapította meg. Az alperes 19.150.578 forint teljesítésére figyelemmel 30.692.737 forint lejárt és havonta 480.000 forint jövőben esedékessé váló járadék megfizetésére kötelezte az alperest. Álláspontja szerint az I. rendű felperes és a férje a baleset után akkor is vásároltak volna gépkocsit, ha az I. rendű felperes sérülései nem következtek volna be, ezért az alperes csak annak a többletköltségnek a megtérítésére kötelezhető, amely az I. rendű felperes szállítására, kerekesszék elhelyezésére is alkalmas jármű vásárlásával merült fel. Ennek összegét 3.000.000 forintban határozta meg. Nem látta megállapíthatónak az okozati összefüggést a baleset bekövetkezése és a tetőbox megvásárlása között. A gyógyszerek, gyógyhatású készítmények és gyógyászati segédeszközök költségének felmerülését csak részben, 861.217 forint erejéig találta bizonyítottnak, és ennek, valamint havonta 36.000 forint jövőben esedékessé váló járadéknak a megfizetésére kötelezte az alperest. A gyógytorna költségét 2007-re és 2008-ra 6.400 forintos óradíj alapul vételével havonta 192.000 forintban, 2009. január 1-jétől 5.000 forintos óradíj és heti 2 x 2 óra alapul vételével havonta 80.000 forintban állapította meg. A 4.842.650 forint alperesi teljesítés levonása után 8.245.350 forint lejárt és havonta 80.000 forint jövőben esedékessé váló járadékot ítélt meg az I. rendű felperesnek. A masszázs költségének megfizetése iránti keresetet a költség felmerülésének bizonyítatlansága miatt alaptalannak találta. A tápszer költségét 95.164 forintban, az akadálymentesítés költségét 2.170.727 forintban indokoltnak találta. Az egyéb kiadásokat a szakértői vélemény alapján 3 tétel kivételével 3.155.620 forint erejéig fogadta el. A pszichiáter költségének megtérítése iránti kereseti kérelmet bizonyíték hiánya miatt utasította el, párterápia költsége címén pedig a számlával igazolt 18.000 forint megfizetésére kötelezte az alperest. Az orvosi szakvélemény alapján indokoltnak fogadta el az akupunktúra kezelés igénybevételét, és a számlával alátámasztott 24.000 forintot ítélt meg a felperesnek. A IV. rendű felperes kezeléseivel és fejlesztésével felmerült költségek közül a számlával bizonyítottan felmerült 182.880 forint pszichológiai és logopédiai költség, 166.600 forint tornaköltség, 30.000 forint fejlesztő pedagógiai költség, 85.000 forint FIMOTA költség megfizetésére kötelezte az alperest, az egyéb követeléseket bizonyíték hiányában alaptalannak ítélte. Az V. rendű felperesnek a ...-i ingatlan akadálymentesítésére fordított kiadások megtérítése iránti keresetét azért utasította el, mert nem volt bizonyított, hogy az I. rendű felperes a baleset előtt használta volna a ...-i ingatlant, így okozati összefüggés áll fenn a baleset bekövetkezése és a kiadások felmerülése között. Kifejtette, hogy kétszeres térítést jelentene, ha az alperes az I. rendű felperes ápolásának és gondozásának költségén és a gyermekgondozási többletköltségen felül a nagymama gondozása jogcímén is fizetne. Az volt az álláspontja, hogy az V. rendű felperes tömegközlekedéssel, többletköltség nélkül is tudja látogatni az I-IV. rendű felpereseket. A VI. rendű felperes látogatási költség megfizetése iránti keresetét a költség felmerülését igazoló bizonyíték hiánya miatt utasította el. A felpereseket képviselő ügyvéd munkadíját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja alapján állapította meg.

Az ítélet ellen a felperesek és az alperes is fellebbezést terjesztettek elő.

A felperesek a fellebbezésükben azt kérték, hogy a másodfokú bíróság részben változtassa meg az elsőfokú bíróság ítéletét, és az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítését 10.000.000 forintra, a II. és III. rendű felperesek nem vagyoni kártérítését személyenként 5.000.000 forintra, a IV. és az V. rendű felperesek nem vagyoni kártérítését személyenként 6.000.000 forintra, a VI. rendű felperes nem vagyoni kártérítését 2.000.000 forintra, és valamennyi összeg után 2007. december 27-től a kifizetésig a Ptk. 301. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű késedelmi kamatra, az ápolás és gondozás költségét a 2016-ra havonta 567.000 forintra, 2007. január 1-jétől havonta 700.000 forintra, a gépkocsi és tetőbox költsége címén megítélt összeget 6.150.000 forintra, a gyógyszerköltséget 2008-ra havonta 67.005 forinttal, 2009-re havonta 44.288 forinttal, 2010-re havonta 43.435 forinttal, 2011-re havonta 44.701 forinttal, 2012-re havonta 43.788 forinttal, 2013-ra havonta 76.766 forinttal, 2014-re, 2015-re és 2016-ra havonta 75.768 forinttal, 2017. január 1-jétől 2017. szeptember 30-ig havonta 88.837 forinttal, 2017. október 1-jétől havonta 118.399 forinttal, a gyógytorna költségét 2009-re havonta 133.472 forinttal, 2010-re havonta 130.010 forinttal, 2011-re havonta 126.405 forinttal, 2012-re havonta 122.667 forinttal, 2013-ra havonta 118.774 forinttal, 2014-re, 2015-re és 2016-ra havonta 114.625 forinttal, 2017. január 1-jétől 2017. szeptember 30-ig havonta 134.725 forinttal, 2017. október 1-jétől havonta 240.000 forintra, az egyéb költségeket 3.614.468 forintra és 2013. január 1. napjától járó késedelmi kamatra, az akupunktúra költségét 120.000 forintra, a IV. rendű felperes pszichológiai és logopédiai kezelésének költségét 1.424.000 forintra, a IV. rendű felperes torna foglalkozásának költségét 475.200 forintra emelje fel. Kérték továbbá, hogy a másodfokú bíróság kötelezze az alperest az I. rendű felperes részére masszázis költsége címén 832.000 forint és 2017. október 1-jétől havonta 32.000 forint járadék, pszichiátriai kezelés költsége címén 480.000 forint és 2017. szeptember 1-jétől havonta 48.000 forint járadék, a IV. rendű felperes fejlesztő pedagógiai költsége címén 839.000 forint és 2017. október 1-jétől havonta 33.600 forint járadék, a IV. rendű felperes FIMOTA költsége címén 400.000 forint és 2018. január 1-jétől havonta 8.300 forint járadék, a IV. rendű felperes gyógyszerköltsége címén 2016. március 1-jétől havonta 5.800 forint, a II. rendű felperes logopédiai kezelésének költsége címén 380.000 forint, az V. rendű felperes részére a ...-i ingatlan akadálymentesítésének költsége címén 364.977 forint, a nagymama gondozásának költsége címén 688.100 forint, látogatási költség címén 2006. január 1-jétől havonta 10.000 forint, gyógytorna költsége címén 69.000 forint és 2017. november 1-jétől havonta 9.000 forint járadék, gyógyszerköltség címén 312.798 forint és 2017. november 1-jétől havonta 4.400 forint járadék, a VI. rendű felperes részére látogatási költség címén 2006. január 1-jétől havonta 16.000 forint megfizetésére. Kérték, hogy a másodfokú bíróság a keresetükben, illetve a fellebbezésükben megjelölt időpontoktól kötelezze az alperest késedelmi kamattal megfizetésére, és a felemelt marasztaláshoz igazodóan a periratokhoz csatolt ügyvédi megbízási szerződés alapján határozza meg a felpereseket képviselő ügyvéd munkadíjának összegét. Sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság nem bírálta el a 215. számú iratban előterjesztett keresetváltoztatásukat. Az volt az álláspontjuk, hogy a keresetváltoztatást nem lehet elkésztetnek tekinteni, ezért azt az elsőfokú bíróságnak el kellett volna bírálnia. Kiemelték, hogy az elsőfokú bíróság felhívását a keresetváltoztatás benyújtására a képviselőjük csak a felhívásban megszabott határidő eltelte után vette át. Hivatkoztak arra, hogy a keresetváltoztatás benyújtása nem késleltette a per befejezését. Érvelésük szerint az elsőfokú bíróság jogszabályellenesen állapította meg a felperesek nem vagyoni kártérítésének összegét az ítélethozatalkor fennálló ár- és értékviszonyok alapján, és akkor járt volna el helyesen, ha a baleset időpontjától késedelmi kamattal megfizetésére is kötelezte volna az alperest a nem vagyoni kártérítés után. Kifejtették, hogy az elsőfokú bíróság által a részükre megítélt nem vagyoni kártérítés túlzottan alacsony az általuk elszenvedett nem vagyoni hátrányok tényleges súlyosságához képest. Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság csak napi 16

órában határozta meg az I. rendű felperes ápolásához és gondozásához szükséges időt. Hangsúlyozták, hogy az I. rendű felperes napi 24 órás felügyeletre, ápolásra és gondozásra szorul, amelynek ellátásához legalább 4-5 gondozó szükséges, a gondozók költségének összegét pedig bizonyították. Okfejtésük szerint nem tekinthető bizonyosnak, hogy az I. rendű felperes és a férje akkor is új gépkocsit vásároltak volna a baleset után, ha az I. rendű felperes nem szenvedte el a súlyos sérülést. Előadták, hogy a gépkocsi vásárlását kizárólag az a tény szükségessé teszi, hogy az I. rendű felperes szállítása más módon nem oldható meg, a gépjármű kiválasztása során pedig szempont volt, hogy a kerekesszékek és az I. rendű felperes számára szükséges más tárgyak is elhelyezhetők legyenek benne. Ugyancsak a szükséges eszközök elhelyezése céljából volt szükséges a tetőbox vásárlása is. Okfejtésük szerint az I. rendű felperes számára vásárolt gyógyszerek, gyógyhatású készítmények és gyógyászati segédeszközök költsége az orvosi szakvélemény, a rendelkezésre álló számlák, és a tanúk vallomása alapján a Pp. 206. § (3) bekezdése szerinti mérlegeléssel magasabb összegben határozható meg, mint amennyit az elsőfokú bíróság megítélt. Hivatkoztak arra, hogy az orvosi szakvélemény szerint heti 5 alkalommal, alkalomként 2 x 45 percben indokolt az I. rendű felperes számára a gyógytorna igénybevétele. Rámutattak, hogy az orvosi szakvélemény a masszázis indokoltságát is alátámasztotta, a költség felmerülését és összegét tanúvallomásokkal bizonyították. Kifejtették, hogy 1 db kerekesszékre való antidecubitus párnát saját költségre kellett megvásárolni, a korábban vásárolt notebookra, majd annak elavulása után újabb notebookra pedig azért volt szükség, mert az I. rendű felperes szinte ezen az egyetlen módon tudja tartani a kapcsolatot a külvilággal. Álláspontjuk szerint megfelelően bizonyították az I. rendű felperes pszichiátriai kezelésével és a pártérápiával kapcsolatos költségek felmerülését és összegét is. Hangsúlyozták, hogy az orvosi szakvélemény értelmében indokolt volt az I. rendű felperes akupunktúrás kezelése is, amely költségének felmerülését tanúvallomásokkal igazolták, összege pedig a rendelkezésre álló adatok alapján mérlegeléssel megállapítható. Érvelésük szerint az orvosi szakvélemény alátámasztja a IV. rendű felperes kezeléseinek és fejlesztésének indokoltságát is, ezek költségének felmerülését szintén tanúvallomások bizonyítják, az összegük mérlegeléssel történő megállapításához szükséges adatok pedig rendelkezésre állnak. Előadták, hogy az I. rendű felperes használta a ...-i ingatlan a baleset előtt, ezt tanúvallomások bizonyítják, és sérelmezték az elsőfokú bíróság ettől eltérő ténymegállapítását. Kifejtették, hogy az V. rendű felperes nem köteles ingyen ellátni az I. rendű felperes ápolását és gondozását, munkájának ellenértékét viszont ki kellett fizetnie egy harmadik személynek, aki helyette ellátta a nagymama gondozását, ebből pedig kára keletkezett. Állították, hogy az V. rendű felperes a baleset előtt is többnyire gépkocsival utazott. Állították továbbá, hogy az V. rendű felperes a kórházban minden nap látogatta az I. rendű felperest, a kórházból való elbocsátása után minden másnap, jelenleg hetente 3-4 alkalommal látogatja. A II-IV. rendű felperesek és a nagy mennyiségű ingóság szállítása indokolja a gépjármű igénybevételét. Hivatkoztak arra, hogy az I. rendű felperes ápolása és gondozása következtében megromlott az V. rendű felperes fizikai állapota, szívproblémái, gerinc- és derékfájdalmai vannak, amelyek gyógyszeres kezelésre szorulnak és gyógytorna igénybevételét indokolják. Előadták, hogy a VI. rendű felperes a baleset előtt évente 4 alkalommal látogatta meg az I. rendű felperest, a baleset óta havonta 2 alkalommal látogatja, ennek többletköltsége kárként merül fel. Fellebbezésük előterjesztése után a keresetüket felemelték, és az I. rendű felperes ápolásának és gondozásának címén 2018. szeptember 1-jétől havonta 1.152.000 forint járadék megfizetésére kérték kötelezni az alperest. Előadták, hogy az I. rendű felperes férje 2018. augusztus 22-én végleges szándékkal elköltözött a közösen lakott ingatlanból, ezért az általa elvégzett ápolási és gondozási tevékenységet szakápolóknak kell ellátnia, akiknek az óradíja nappalra 1.500 forint, éjszakára 1.700 forint.

Az alperes fellebbezése arra irányult, hogy a másodfokú bíróság részben változtassa meg az elsőfokú bíróság ítéletét, és az I. rendű felperes nem vagyoni kártérítés iránti keresetét utasítsa el, a II. és a III. rendű felperesek nem vagyoni kártérítését személyenként 1.000.000 forintra, a IV. rendű

felperes nem vagyoni kártérítését 2.000.000 forintra, az V. és a VI. rendű felperesek nem vagyoni kártérítését személyenként 500.000 forintra, az ápolás és gondozás költségét havonta 171.071 forintra, a gyógytorna költségét pótló lejárt járadékot 4.853.350 forintra, a jövőben esedékessé váló járadékot havonta 48.000 forintra szállítsa le. Kérte annak megállapítását is, hogy ápolási és gondozási költség címén hátraléka nincs. Kérte, hogy a másodfokú bíróság a felek pernyertességének, illetve pervesztességének aránya alapján határozzon a perköltség, a le nem rótt kereseti illeték és az állam által előlegezett költség viseléséről. Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság által a felperesek részére megítélt nem vagyoni kártérítés még az ítélet meghozatalakor fennálló ár- és értékviszonyok alapján is eltúlzott. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az I. rendű felperes nem vagyoni kárait megtérítette a már megfizetett összeggel. Érvelése szerint a felperesek nem bizonyították, hogy az I. rendű felperes ápolásával és gondozásával magasabb költségük merült volna fel, mint amennyit az alperes térít. Rámutatott, hogy gépjárművásárlás költsége címén 500.000 forintot megfizetett az I. rendű felperesnek. Az volt az álláspontja, hogy az I. rendű felperes gyógytornájának óradíja legfeljebb 3.000 forint. Kifejtette, hogy 30 % arányban pernyertes lett, ezért a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján csak pervesztességével arányosan kötelezhető perköltség megfizetésére, valamint a kereseti illeték és az állam által előlegezett költség viselésére.

Az I. rendű felperes a másodfokú eljárásban a keresetét felemelte, és ápolás-gondozás költsége címén 2018. szeptember 1-jétől havonta 1.152.000 forint járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Előadta, hogy 2018. augusztusban a férje elköltözött a közös lakásukból, ápolásában-gondozásában nem vesz részt a továbbiakban. Ezért ápolását és gondozását kizárólag szakápolók látják el, ez pedig az ápolásával-gondozásával járó költségek emelkedését idézte elő.

Az alperes a kereset felemelése után is fenntartotta az ápolási és gondozási költség leszállítása iránti fellebbezési kérelmét és vitatta, hogy a másodfokú eljárásban keresetfelemelésre lehetőség lenne. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helyesen mellőzte a felperesek elkésett keresetmódosításait, másodlagosan pedig arra hivatkozott, hogy az V. rendű felperes által előterjesztett gyógytorna és gyógyszerköltség nem áll okozati összefüggésben a balesettel, ezért annak jogalapját és összegét is vitatta.

A peres felek a fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet ellenérdekű fél fellebbezésével támadott rendelkezéseinek helybenhagyását, és az ellenérdekű fél másodfokú perköltségben marasztalását indítványozták.

A Fővárosi Ítéltábla a 6.Pf.20.648/2018/3. számú végzésével megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének mely rendelkezései emelkedtek fellebbezés hiányában első fokon jogerőre a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján. A részjogerőre figyelemmel az ítéltábla kizárólag az elsőfokú ítélet fellebbezett marasztaló rendelkezéseit, illetve elutasított rendelkezéseit bírálta felül.

A felperesek fellebbezése részben, az alperes fellebbezése a perköltségre vonatkozóan részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a tényállásból levont jogi következtetéseivel, érdemi döntésével és a döntés ítéletben kifejtett indokaival azonban az ítéltábla csak részben értett egyet.

A Fővárosi Ítéltáblának elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a másodfokú eljárásban helye volt-e az I. rendű felperes keresetfelemelésének. A kérdés eldöntéséhez azt kellett

vizsgálni, hogy a Pp. 247. § (1) bekezdésének mely időpontban hatályos szövegét kell alkalmazni. A másodfokú eljárásban a keresetváltoztatást a Pp. 146. § (5) bekezdés a) pontjára korlátozó rendelkezés a 2010. évi CLXXXIII. törvény 178. §-a szerint csak a 2011. március 1. napja után indult eljárásokban alkalmazható. A per 2007. november 22-én indult, az akkor hatályos Pp. 247. § (1) bekezdése viszont a kereset felemelését lehetővé tette, ezért a másodfokú eljárásban sem volt akadálya annak, hogy az I. rendű felperes az ápolási és gondozási díj iránti igényét 2018. szeptember 1. napjától 1.152.000 forintra felemelje.

A keresetváltoztatás lehetőségét az elsőfokú eljárásban korlátozó Pp. 146/A. §-át is a 2010. évi CLXXXIII. törvény 112. §-a iktatta be. A törvény 178. §-a értelmében a Pp. 146/A. §-ban foglaltakat is csak a törvény hatályba lépése, 2011. március 1. után indult eljárásokban kell alkalmazni, ezért a perben a Pp. 146/A. §-a nem volt alkalmazható. A Pp. 146. § (1) bekezdése alapján a felperesek az elsőfokú tárgyalás berekesztéséig időbeli korlátozás nélkül megváltoztathatták, felemelhették a már érvényesített keresetüket, és érvényesíthettek olyan követeléseket is, amelyeket korábban nem tettek a per tárgyává. A Pp. 141. § (2) és (6) bekezdése a felek tényállításainak és nyilatkozatainak előadására, valamint bizonyítékainak előterjesztésére, nem pedig a keresetváltoztatásra vonatkozik, ezért a felperesek 215. számú előkészítő iratában előterjesztett keresetváltoztatása nem volt figyelmen kívül hagyható, elbírálása nem volt mellőzhető.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 141. § (2) és (6) bekezdésére hivatkozással a bizonyítékok értékelését sem mellőzhette volna, mert a felperesek azok előterjesztésével nem késték el. A felhívás szerint ugyanis a felek legkésőbb a 2017. október 2-ai tárgyaláson terjeszthették elő bizonyítékaikat, de ez a tárgyalás közös kérelemre elhalasztásra került 2017. október 16. napjára. A halasztással egyidejűleg hívta fel az elsőfokú bíróság a feleket arra, hogy a bizonyítékaikat legkésőbb 2017. október 2. napjáig terjesszék elő. Ezt a végzést azonban a felperesek képviselője csak 2017. október 5. napján kapta meg, így az nem volt teljesíthető. Ezért a felperesek 215. és 217/F/1. alatti beadványában és annak mellékleteiben foglalt bizonyítékokat az elsőfokú bíróság nem hagyhatta volna figyelmen kívül. A Fővárosi Ítéltábla ezért a csatolt bizonyítékok figyelembevételével mellett bírálta el a felperesek fellebbezéssel érintett és az elsőfokú bíróság által el nem bírált kereseti kérelmeit, mert annak a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján nem volt akadálya.

Az I. rendű felperes követelései:

Nem vagyoni kártérítés:

A Pp. 206. § (3) bekezdése szerint a bíróság a kártérítés vagy egyéb követelés összegét, ha a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján nem állapítható meg, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg.

A nem vagyoni kártérítés összege szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján nem állapítható meg, ezért azt a bíróságnak mérlegeléssel, a károsultat ért személyi hátrányok jellegére, súlyosságára, következményeinek időbeli kihatásaira figyelemmel kell megállapítania.

Az I. rendű felperes a balesetben súlyos, maradandó testi sérülést szenvedett el, amelynek következtében nem csupán a munkaképességét veszítette el, hanem elveszítette az önálló életvitelre való képességét is. Az I. rendű felperes még a mindennapi életvitel körébe tartozó, alapvető és szokványos, mások számára egyszerű tevékenységek - helyváltoztatás, étkezés, tisztálkodás, öltözködés - elvégzéséhez is mások segítségére szorul, egyes életfunkcióinak megfelelő működése érdekében gyógyászati eszközök - pl. katéter, pelenka - rendszeres használatára kényszerül. Már

önmagában ezt az önálló cselekvésre képtelenséget és az azzal járó kiszolgáltatottságot is rendkívül súlyos életminőség romlásnak kell értékelni. Az I. rendű felperes életminőségét kedvezőtlenül befolyásoló további súlyos hátrányként kell értékelni azt a pszichés egészségromlást, amelyet a testi sérülés következményeivel való szembesülés és állapotának a környezetére, elsősorban gyermekeire és házastársára gyakorolt hatása - a családtagok családban betöltött szerepének jelentős megváltozása, a családon belüli feszültségek, a IV. rendű felperes vonatkozásában az anya-gyermek közötti érzelmi kapcsolat kialakításának nehézségei, a férjétől való érzelmi eltávolodás - váltottak ki. A mérlegelés körébe kell vonni azt is, hogy az I. rendű felperes 34 évesen szenvedte el a balesetet, ezért annak számára rendkívül hátrányos következményeit várhatóan hosszú ideig kell elviselnie.

Az ítéletábra nem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját abban, hogy az alperes által teljesített 15.000.000 forint a baleset időpontjában fennálló ár- és értékviszonyok között megfelelő kompenzációt nyújtott az I. rendű felperes számára és a további 5.000.000 forint nem vagyoni kártérítést az elbírálásig bekövetkezett kedvezőtlen fizikai és pszichés állapotrosszabbodás indokolja. Az I. rendű felperes baleseti sérülése és családi körülményei ugyanis eleve magukban hordozták a kedvezőtlen pszichés státusz és a rendszeres húgyúti fertőzések kialakulását, az eltelt idő csak azt igazolta, hogy ezek ténylegesen be is következtek.

Az ítéletábra ezért a Pp. 206. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelő mérlegeléssel a baleset időpontjában irányadó ár- és értékviszonyok figyelembe vételével 25.000.000 forintban határozta meg annak a nem vagyoni kártérítésnek az összegét, amely szükséges és alkalmas az I. rendű felperes balesettel okozati összefüggésbe hozható személyi hátrányainak hozzávetőleges kiküszöbölésére. Ebből az alperes 15.000.000 forintot teljesített, és további 10.000.000 forintot köteles megfizetni az I. rendű felperesnek. Ezért az ítéletábra 10.000.000 forintra emelte fel az I. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét. Mivel a nem vagyoni kártérítés összegének megállapítására a baleset időpontjában irányadó ár- és értékviszonyok alapján került sor, az alperes a nem vagyoni kártérítés után a baleset napjától, 2005. december 27-től a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 301. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű késedelmi kamat megfizetésére is köteles a baleset bekövetkezésének időpontjában hatályos, a Ptk. 360. § (1) és (2) bekezdése, a Ptk. 298. § a) pontja és a Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján.

Ápolás és gondozás költsége:

A perben beszerzett 19. sorszámú kiegészítő orvosszakértői vélemény alátámasztotta, hogy az I. rendű felperes a balesetben elszenvedett maradandó sérüléseiből eredő egészségi állapota miatt egész napos ápolásra és gondozásra szorul. Az I. rendű felperes személyes előadását a perben kihallgatott tanúk vallomása megerősítette abban, hogy az I. rendű felperes naponta legfeljebb 1 órára hagyható magára, 23 órában azonban felügyeletre, ápolásra és gondozásra van szüksége.

Az I. rendű felperes férjének és az I. rendű felperes ápolását és gondozását ellátó ápolóknak a tanúvallomása szerint a 2007. szeptember 1-jétől 2018. augusztus 31-ig terjedő időszakban részben szakápolók, részben családtagok látták el az I. rendű felperes ápolását és gondozását, ezen az időszakon belül 2012. január 1-től a szakápolók a háztartási munkákat is elvégezték. A szakápolók nappali és éjszakai óradíja eltérő volt; az ítéletábra ennek figyelembevételével, az egyes időszakokban alkalmazott szakápolói óradíjak átlagos összege alapján határozta meg a szakápolók óránkénti díját, és ehhez viszonyítva állapította meg a hozzátartozók által végzett ápolási és gondozási tevékenység ellenértékét.

A 2007. szeptember 1-jétől 2009. december 31-ig terjedő időre a szakápolók által elvégzett ápolás és gondozás időtartama naponta 8 órában, a családtagok ápolás- és gondozási tevékenységének időtartama 15 órában határozható meg. A szakápolók tevékenységének ellenértékeként 800 forint/óra, a családtagok tevékenységének ellenértékeként 400 forint/óra díjazás vehető figyelembe. Az így számított összeg naponta $8 \times 800 \text{ forint} + 15 \times 400 \text{ forint} = 12.400 \text{ forint}$, havonta 372.000 forint. Az I. rendű felperes azonban erre az időszakra ennél alacsonyabb, havonta 310.000 forintot követelt a keresetében, ezért az elsőfokú bíróság az alperest $28 \times 310.000 \text{ forint} = 8.680.000 \text{ forint}$ megfizetésére kötelezte az alperesi teljesítések elszámolása mellett, amelynek a leszállítására nem volt lehetőség.

A 2010. január 1-jétől 2011. december 31-ig tartó időszakban a szakápoló díja 1.000 forint/óra, a családtagok díja 500 forint/óra összegben állapítható meg. Az így számított összeg naponta $8 \times 1.000 \text{ forint} + 15 \times 500 \text{ forint} = 15.500 \text{ forint}$, havonta 465.000 forint, amely összeg magasabb, mint az I. rendű felperes javára megítélt havi 462.600 forint, ezért nem volt lehetséges a díj leszállítása az alperes által teljesített havi 146.232 forint, illetve 152.081 forintra.

A 2012. január 1-jétől 2015. december 31-ig terjedő időszakban annyi változás történt, hogy az I. rendű felperes ápolása és gondozása mellett már nem külön személy végzi a háztartási munkákat, hanem a gondozók háztartási munkákat is ellátnak. A 2012. január 1-jétől 2015. december 31-ig terjedő időszakban az előző időszakkal megegyező óradíjakkal számított ápolási és gondozási díj naponta $8 \times 1.000 \text{ forint} + 15 \times 500 \text{ forint} = 15.500 \text{ forint}$, havonta 465.000 forint. Az elsőfokú bíróság által erre az időszakra megítélt díj leszállítására ezért az ítélet tábla nem látott lehetőséget. A 2010. január 1-jétől 2015. december 31-ig tartó időszakra megítélt havi 462.600 forint $72 \times 462.600 \text{ forint} = 33.307.200 \text{ forint}$, amelyet csak az alperesi teljesítésekkel kell csökkenteni.

A 2016. január 1-jétől nő az I. rendű felperes ápolása és gondozása körében a szakápolási igény, mert heti 3 alkalommal az I. rendű felperes gondozását éjszakánként is szakápolók végzik. 2016. január 1-től 2016. december 31-ig terjedő időre a szakápolók óradíja 1.100 forintban, a hozzátartozóké 600 forintban állapítható meg. Az ennek alapján az éjszakai szakápolással számított díj naponta $16 \times 1.100 \text{ forint} + 7 \times 600 \text{ forint} = 21.800 \text{ forint}$, ha viszont az éjszakai ápolást a házastárs végzi, akkor a szakápolás díja $8 \times 1.100 \text{ forint} + 15 \times 600 \text{ forint}$, összesen 17.800 forint. Ez havonta $13 \times 21.800 \text{ forint} + 17 \times 17.800 \text{ forint}$, összesen havonta 586.000 forint költséget jelent. Az I. rendű felperes ennél kevesebb, havonta 567.000 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest, ezért a kereseti korlátra tekintettel az alperes $12 \times 567.000 \text{ forint} = 6.804.000 \text{ forint}$ megfizetésére kötelezhető, az alperesi teljesítések elszámolása mellett.

A 2017. január 1-jétől 2018. augusztus 31-ig terjedő időszakra a szakápolási és hozzátartozói ápolás megoszlása nem változik, de a szakápolók óradíja 1.300 forintban, a hozzátartozóké 800 forintban határozható meg. Az ennek alapján számított díj éjszakai szakápolás esetén $16 \times 1.300 \text{ forint} + 7 \times 800 \text{ forint} = 26.400 \text{ forint}$, hozzátartozói éjszakai ápolás esetén $8 \times 1.300 \text{ forint} + 15 \times 800 \text{ forint} = 22.400 \text{ forint}$ emelkedik, amely havonta 724.000 forint. Az I. rendű felperes ennél kevesebb, havonta 700.000 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest, ezért a kereseti korlátra tekintettel az alperes $20 \times 700.000 \text{ forint} = 14.000.000 \text{ forint}$ megfizetésére kötelezhető az alperesi teljesítések elszámolása mellett.

Az I. rendű felperes ápolását és gondozását 2018. szeptember 1-jétől már kizárólag szakápolók látják el a házastársa elköltözése után. A szakápolók óradíja 1.600 forintban állapítható meg. Ez

naponta 23×1.600 forint = 36.800 forint, havonta 1.104.000 forint. A 2018. szeptember 1-jétől 2019. február 28-ig terjedő időszakra az alperes $6 \times 1.104.000$ forint = 6.624.000 forint megfizetésére kötelezhető, amelyet azonban csökkenteni kell az alperesi teljesítés összegével.

A 2019. február 28-ig az I. rendű felperes ápolásával és gondozásával és a háztartási munkákkal kapcsolatban felmerült költség összesen 69.415.200 forint. Az elsőfokú bíróság által elszámolt alperesi teljesítést egyik fél sem tette vitássá, ezért azt az ítéletábra is 21.854.463 forint összegben elfogadta. Ezt az összeget azonban növelni kellett az elsőfokú bíróság által 2017. november 1. napjától megítélt és előzetesen végrehajthatónak nyilvánított 16 havi 480.000 forint (összesen 7.680.000 forint) teljesítéssel. Az ápolási, gondozási és háztartási kisegítői díjból tehát az alperes 29.534.463 forintot teljesített, ezért további 39.880.737 forint, ennek 2013. június 1-jétől a kifizetésig járó késedelmi kamata, továbbá 2019. március 1-jétől havonta 1.104.000 forint jövőben esedékessé váló járadék megfizetésére köteles.

Mindezekre figyelemmel az ítéletábra az alperes ápolási, gondozási és háztartási kisegítői díj leszállítása iránti fellebbezési kérelmét alaptalannak, a felperesek díj felemelése iránti fellebbezési kérelmét pedig részben, a fentiek szerint alaposnak találta.

Gépjármű vásárlásával felmerült költség:

Az I. rendű felperes és a férje a baleset előtt rendelkeztek személygépkocsival, ez a gépkocsi azonban a baleset következtében teljesen alkalmatlanná vált a rendeltetésszerű használatra, és nem volt javítható. A gépkocsi megsemmisülésére tekintettel a biztosító CASCO biztosítási szerződés alapján biztosítási összeget fizetett, ezt azonban az I. rendű felperes és a férje nem voltak kötelesek a megsemmisült jármű pótlására fordítani, mert a biztosítási összeg nem kártérítés, hanem biztosítási díj fizetése ellenében teljesített biztosítási szolgáltatás volt. A korábbi gépjármű megsemmisülése után az I. rendű felperes és a férje dönthettek volna úgy is, hogy nem pótolják a megsemmisült személygépkocsit, ezért nem tekinthető kétséget kizáróan bizonyosnak, hogy az I. rendű felperes és a férje abban az esetben is vásároltak volna másik gépjárművet, ha az I. rendű felperes nem szenvedett volna teljes mozgásképtelenséget eredményező sérülést. Az viszont teljes bizonyossággal megállapítható, hogy az I. rendű felperes állapota miatt, szállításának biztosítása érdekében szükséges és indokolt volt másik személygépkocsi beszerzése, mégpedig olyan gépkocsié, amely megfelel az I. rendű felperes állapotából eredő különleges követelményeknek - alkalmas a kerekesszék és az I. felperes megfelelő ellátásához szükséges egyéb felszerelés szállítására is. A vásárolt gépjármű megfelel ezeknek a feltételeknek, és a felperesek adásvételi szerződéssel, valamint számlával bizonyították, hogy a gépkocsi beszerzésének költsége 6.500.000 forint volt. A számlával igazolt 6.500.000 forintból az alperes 500.000 forintot teljesített, így további 6.000.000 forintot köteles megfizetni.

Az ítéletábra egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a megvásárolt gépjármű mérete alkalmas minden, az I. rendű felperes ellátásához szükséges eszköz és felszerelési tárgy elhelyezésére és szállítására, ezért a tetőbox beszerzése nem áll okozati összefüggésben a balesettel, ezért az alperes nem kötelezhető a tetőbox vásárlásával felmerült költség megtérítésére.

Mindezekre figyelemmel az ítéletábra a gépjármű vásárlással felmerült költség megtérítése címén az I. rendű felperesnek járó összeget 6.000.000 forintra emelte fel. Ez után az összeg után az alperes a költség felmerülésének napjától, 2006. június 2-től köteles késedelmi kamatot fizetni.

Gyógyszerek, gyógyhatású készítmények és gyógyászati eszközök költsége:

Az I. rendű felperes a perben orvosszakértői véleménnyel, orvosi igazolásokkal és tanúvallomásokkal bizonyította, hogy milyen gyógyszerek, gyógyhatású készítmények és gyógyászati eszközök rendszeres alkalmazására kényszerül a balesetre visszavezethető egészségi állapota miatt. Okiratokkal és tanúvallomásokkal bizonyította, hogy gyógyszerek, gyógyhatású készítmények és gyógyászati eszközök rendszeres vásárlása folytán költsége merült fel. Az I. rendű felperestől nem volt elvárható, hogy minden egyes vásárlást számlával vagy más egyéb bizonylattal igazoljon, ezért az ítéletábra nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy csak a számlákkal igazolt költség ítélt meg, lejárt járadék nem. A rendelkezésre álló bizonyítékok - elsősorban a csatolt számlák, egyéb bizonylatok és gyógyszerári igazolások - alapján a Ptk. 359. § (1) bekezdése alkalmazásával a járadék összege mérlegeléssel meghatározható volt, mert a gyógyszerek, gyógyhatású készítmények egy része változik ugyan, de a felsorolt készítmények többségének folyamatos beszerzésére szükség van. A 2008-ra igényelt járadék összegének a meghatározásakor az ítéletábra a 31/F/3. alatt csatolt kimutatásból indult ki. A kimutatás 67.763 forint gyógyszerköltséget igazol, amelyhez a felperes szerint hozzá kell számítani a .. gyógyszer, a törülő és papírvatta, a fertőtlenítőszer és gumikesztyű költségét. Ezeket az összegeket viszont a kimutatás tartalmazza a papírtörülő kivételével. Ezért az ítéletábra a felperes indokolt gyógyszerköltségét 2008-ra havi 70.000

forintban, összesen 840.000 forintban határozta meg. 2009-re és 2010-re az ítéltábla elfogadta a felperes által igényelt havi 65.610 forint, összesen 1.574.640 forintot, mert a csatolt háziorvosi és patikai igazolás mellett az I. rendű felperes által megjelölt valamennyi készítmény beszerzésének indokoltságát igazoltnak találta. 2011-re és 2012-re havonta 67.763 forint, összesen 1.626.312 forint indokolt felmerültét szintén okirat igazolja, amelynek tartalma alátámasztja annak havonkénti felmerültét is. 2013-ra havonta 90.000 forint, összesen 1.080.000 forintban fogadta el az ítéltábla a felperes költségét, mert a fecskendők és fertőtlenítő szerek beszerzésének szükségessége mellett sem indokolható az igényelt mértékű költségemelkedés. 2014-re havonta 94.000 forint, összesen 1.128.000 forintban, 2015-re havonta 98.000 forint, összesen 1.176.000 forintban állapította meg az ítéltábla a felperes indokolt gyógyszerköltségét a korábbi igazolásokban szereplő gyógyszerek és gyógyászati segédeszközök további indokoltága és a közismert áremelkedésekre figyelemmel. 2016-ra havonta 101.710 forint, összesen 1.220.520 forintban, 2017. január 1-jétől 2017. október 31-ig havonta 107.513 forint, összesen 1.075.130 forintban az I. rendű felperes igénye megalapozott volt a csatolt igazolás és annak csökkenését eredményező részletes előadására figyelemmel.

Az összesen 9.720.602 forint költségéből az alperes 2008. január 1. és 2017. október 31. napja közötti időben 2.825.212 forintot teljesített, ezért további 6.895.390 forint, ezen összeg után 2012. december 1-jétől késedelmi kamat, valamint 2017. november 1-jétől havonta 107.513 forint jövőben esedékessé váló járadék megfizetésére köteles.

Gyógytorna költsége:

Már az alap orvosi szakvélemény is alátámasztotta, hogy az I. rendű felperes részéről a balesettel okozati összefüggésben szükséges a gyógytorna igénybevétele. A kiegészítő szakvélemény szerint a gyógytorna igénybevétele napi rendszerességgel 2 óra időtartamban indokolt.

H. M. tanúvallomása alapján tényként állapítható meg, hogy az I. rendű felperes 2007. január 1-jétől 2016. december 31-ig hetente 5 alkalommal vesz igénybe gyógytornát, alkalmanként 2 óra időtartamban, óránként 5.000 forint díj ellenében. Ilyen módon az I. rendű felperesnek naponta 10.000 forint, hetente 5 x 10.000 forint = 50.000 forint, havonta 200.000 forint költsége merül fel. Az elsőfokú bíróság 2007-re és 2008-ra havonta 192.000 forint, összesen 24 x 192.000 forint = 4.608.000 forint gyógytorna költséget ítélt meg az I. rendű felperesnek. Ezt az I. rendű felperes nem támadta a fellebbezésében, ezért a fellebbezési korlátra tekintettel erre az időszakra az alperes nem kötelezhető további költség megtérítésére, de az elsőfokú bíróság által megítélt összeg leszállítása sem indokolt.

Az I. rendű felperes a gyógytorna költségének megállapítását havi 22 munkanapra kérte, amelyet az ítéltábla nem fogadott el, mert a munkaszüneti napokra, a gyógytornász egyéb okból való akadályoztatására figyelemmel havi 20 napnál több gyógytorna igénybevétele nem igazolható. Ezért a 2009. január 1-jétől 2016. december 31-ig terjedő időszakra 96 x 200.000 forint = 19.200.000 forint illeti meg az I. rendű felperest.

A gyógytorna óradíja 2017. január 1-jétől 6.000 forintra emelkedett, ezért a költség naponta 12.000 forint, hetente 5 x 12.000 forint = 60.000 forint, havonta 240.000 forint, 2017. január 1-jétől 2017. október 31-ig 10 x 240.000 forint = 2.400.000 forint.

Az összesen 26.208.000 forint költségéből az alperes 12.665.114 forintot teljesített, amelyből az elsőfokú bíróság csak 4.842.650 forintot számolt el. Az alperes által megfizetett összegek levonása után 13.542.886 forint maradt fenn. Az alperes a fellebbezésében nem kifogásolta a 4.842.650 forintot meghaladó teljesítés elszámolásának elmaradását. Az ítéltábla által a teljesítések

elszámolásával megállapított hátralék nem lépi túl sem az I. rendű felperes, sem az alperes fellebbezési kérelmének kereteit, ezért nem volt eljárásjogi akadálya annak, hogy az ítéletábra figyelembe vegye a teljesítés kötelmet megszüntető hatását, és levonja annak következményeit.

Mindezekre figyelemmel az alperes gyógytorna költsége címén további 13.542.886 forint, ennek 2011. december 1-jétől számított késedelmi kamata, valamint 2017. november 1-jétől havonta 240.000 forint jövőben esedékessé váló járadék megfizetésére köteles.

Masszázs költsége:

Az orvosszakértői vélemény hetente egy alkalommal indokoltnak találta az I. rendű felperes részéről a gyógymasszázs igénybevételét állapotromlásának megelőzése érdekében.

Az I. rendű felperes **W. Gy.** gyógymasször 157/F/11. számon csatolt igazolásával bizonyította, hogy 2014. január 1. és 2014. decembere között 192.000 forint költsége merült fel gyógymasször igénybevétele folytán, és bizonyította azt is, hogy a gyógymasszázs költsége alkalmanként 8.000 forint.

Az I. rendű felperes a 215/F/6. alatti okirattal és a meghallgatott ápolást végző tanúkkal igazolta, hogy 2006. február 1. napjától újra igénybe veszi **W. Gy.** masször szolgáltatását, hetente egy alkalommal, amelynek költsége alkalmanként 8.000 forint. Az alperes ezért 2016. február 1-jétől havonta 32.000 forint költségpótló járadékot is köteles megfizetni az I. rendű felperesnek. A 2016. február 1-jétől 2017. október 31-ig lejárt járadék összege 21×32.000 forint = 672.000 forint, a felperest megillető teljes összeg 192.000 forint + 672.000 forint = 864.000 forint. Az I. rendű felperes a fellebbezésében ezen a címen 832.000 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest, ezért az ítéletábra a fellebbezési korlátra tekintettel lejárt járadékként ezt az összeget ítélte meg az I. rendű felperesnek, és 2017. november 1-jétől havonta 32.000 forint jövőben esedékessé váló járadék megfizetésére is kötelezte az alperest.

A 192.000 forint után 2015. január 15-től járna késedelmi kamat, az I. rendű felperes azonban a fellebbezésében csak 2016. február 15-től igényelt kamatot, ezért az ítéletábra a 192.000 forint után ettől az időponttól kötelezte az alperest késedelmi kamat fizetésére. A 672.000 forint után az alperes 2016. december 15-től köteles késedelmi kamatot fizetni.

Sterilizáló költsége:

Az alperes a kiegészítő ítélet elleni csatlakozó fellebbezésében megalapozottan hivatkozott arra, hogy a sterilizáló beszerzése akkor is indokolt lett volna, ha az I. rendű felperes természetes úton tudta volna táplálni a IV. rendű felperest, emiatt a baleset bekövetkezése és a sterilizáló megvásárlása között nincs okozati összefüggés. Okozati összefüggés hiányában pedig az alperes nem kötelezhető a sterilizáló költségének megtérítésére. Ezért az ítéletábra 5.736 forinttal csökkentette az elsőfokú bíróság által az I. rendű felperesnek megítélt kártérítés összegét.

Egyéb kiadások:

Az egyéb kiadások címén érvényesített követelések közül a másodfokú eljárásban már csak a két notebook és az antidecubitus ülőpárna költsége volt vitás.

A számítógépeknek összetett funkciójuk van, egyaránt használhatók munkavégzésre, tájékozódásra- ismeretszerzésre, kapcsolattartásra-kommunikációra és szórakozásra. A számítógépek az átlagos háztartásokban a megszokott elektronikus felszerelési tárgyak közé tartoznak. Ezért az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az I. rendű felperes akkor is vásárolt volna notebookot vagy asztali számítógépet, ha a baleset nem következett volna be, vagy nem szenvedett volna el mozgásképtelenséget eredményező sérülést. Erre figyelemmel notebookok megvásárlása nem áll okozati összefüggésben a baleset bekövetkezésével, és az alperes nem köteles megtéríteni az I. rendű felperes notebookok vásárlásával felmerült költségét.

A kiegészített orvosi szakvéleményben foglaltak alapján az ítéltábla elfogadta az antidecubitus ülőpárna beszerzésének indokoltságát. A felperes tanúvallomásokkal igazolta az ülőpárna beszerzésének tényét, költségének 107.368 forint összegét pedig a csatolt árajánlat tanúsítja. Ezért az ítéltábla további 107.368 forint és ezen összeg után 2007. január 1-jétől járó késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest.

Az elsőfokú bíróság az egyéb ingóságok költségét 3.155.620 forintban állapította meg, amely összeg után késedelmi kamatot 2016. február 4. napjától állapított meg. Az I. rendű felperes módosított fellebbezésében a késedelmi kamat kezdő időpontjának megállapítását középárányosan 2013. január 1. napjától kérte, amelyet az alperes nem ellenzett. Az ítéltábla ezért a késedelmi kamat kezdő időpontját 2013. január 1. napjában állapította meg.

Pszichoterápia költsége:

Az orvosszakértői vélemény igazolta, hogy szükséges és indokolt volt az I. rendű felperes pszichoterápiás kezelése. Az I. rendű felperes 2009. márciusi és áprilisi kezelésére vonatkozó számlák nem állnak rendelkezésre, ezért erre az időszakra az I. rendű felperes alaptalanul sérelmezte igénye elutasítását, mert maga is elismerte, hogy a pszichoterápiás kezelés szükségessége ellenére azt folyamatosan nem vette igénybe. A 2011. március hónaptól igénybe vett kezelésekről 150.000 forint értékben áll számla rendelkezésre, míg a 2014. évi kezelések 120.000 forintos igénye szintén bizonyított, de dr. **T. G.** kezelésére vonatkozó költség nem igazolt. Az I. rendű felperes 2017. október 31-ig összesen 270.000 forint pszichoterápia folytán felmerült költséget igazolt számlával, amelynek megtérítésére jogszerűen tart igényt. Az I. rendű felperes dr. **T. V.** pszichiáter szakorvos 215/F/11. szám alatt csatolt véleményével és számlájával igazolta azt is, hogy az I. rendű felperes heti egy alkalommal folyamatos pszichoterápiás kezelésre jár, amelynek költsége alkalmanként 12.000 forint. Mindezek alapján az ítéltábla pszichoterápia költsége címén 270.000 forintot, ezen összeg után 2013. május 1-jétől a kifizetésig járó késedelmi kamatot és 2017. november 1-jétől havonta 4 x 12.000 forint = 48.000 forint jövőben esedékessé váló járadékot ítelt meg az I. rendű felperesnek.

Párterápia költsége:

Az orvosi szakvéleményből, valamint a kihallgatott tanúk vallomásából alappal vonható le következtetés a párterápia indokoltságára is. Az I. rendű felperes **B. A. J.** 2011. március 1-jén, március 8-án, március 17-én, és június 11-én kelt számláival igazolta a párterápia igénybevételét és túlnyomórészt annak költségét is (3 x 8.000 forint + 36.000 forint). Az ítéltábla ezért az alperes által párterápia költsége címén fizetendő kártérítés összegét az I. rendű felperes által igényelt 80.000 forintba felemelte, amely után az alperes 2011. április 15-től köteles késedelmi kamat fizetésére.

Akupunktúra költsége:

Az orvosi szakvélemény az I. rendű felperes akupunktúrák kezelésének indokoltságát is igazolta, az I. rendű felperes azonban csak 2×12.000 forint = 24.000 forint költség felmerülését tudta eredményesen bizonyítani. Más, egyéb bizonyíték hiányában az ítélőtábla nem látott lehetőséget az I. rendű felperest akupunktúra költsége címén megillető kártérítés összegének felemelésére.

A IV. rendű felperes pszichológiai és logopédiai kezelésének költsége:

A IV. rendű felperes pszichológiai kezelésének költsége és annak indokoltsága sem volt bizonyított a perben, csak a pszichiátriai kezelésének szükségessége, de az külön tételben szerepel. Azt viszont az orvosi szakvélemény igazolta, hogy a 2010. októbertől 2014. szeptemberig eltelt 47 hónapban szükséges volt a IV. rendű felperes logopédiai kezelése, mégpedig a perbeli balesetre visszavezethető okból. A logopédiai kezelések gyakorisága a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem heti kétszer, hanem csak hetente egy alkalommal állapítható meg, költsége - a csatolt számlák alapján - alkalmanként 4.000 forintban határozható meg. Ezért a felperes havonta 4×4.000 forint = 16.000 forint, összesen 47×16.000 forint = 752.000 forint tarthat igényt. Erre figyelemmel az ítélőtábla az alperes által a IV. rendű felperes kezelésének költsége címén fizetendő kártérítés összegét 752.000 forintra, és ezen összeg után 2012. szeptember 15-től járó késedelmi kamatra emelte fel.

A IV. rendű felperes BHRG tornafooglalkozásának költsége:

Az orvosi szakvélemény alátámasztotta azt is, hogy a IV. rendű felperes különleges tornafooglalkozásai szintén indokoltak voltak, és azok is a perbeli balesettel okozati összefüggésben váltak szükségessé. A periratokhoz csatolt számlák 201.600 forint tornaköltség felmerülését igazolják, ezért az ítéletábla erre az összegre emelte fel az ezen a címen az elsőfokú bíróság által az I. rendű felperesnek megítélt kártérítés összegét. Ezen összeg után az alperes 2014. október 1-jétől köteles késedelmi kamatot fizetni.

Fejlesztő pedagógus költsége:

A fejlesztő pedagógus költségének felmerülését az elsőfokú bíróság által megítélt 30.000 forinton felül a perben más bizonyíték nem igazolta, ezért az ítéletábla alaptalannak találta az I. rendű felperes e költség megtérítése címén megítélt kártérítés felemelése iránti fellebbezési kérelmét. A 2017. októbertől igényelt összeg azért sem volt megítélhető, mert a 199. számú orvosszakértői vélemény azt rögzítette, hogy a fejlesztés eredményesen befejeződött, amely a további igényt megalapozatlanná teszi.

FIMOTA foglalkozások költsége:

Az orvosszakértői vélemény megállapította, hogy indokolt a IV. rendű felperes FIMOTA foglalkozásokon való részvétele, és az okozati összefüggésben áll a perbeli balesettel. Az I. rendű felperes 160.000 forint költség felmerülését tudta bizonyítani számlákkal, az ezen felüli költségek felmerülése nem bizonyított. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy nincs olyan bizonyíték, amely e költség jövőbeni rendszeres felmerülését támasztaná alá, emiatt nincs lehetőség ezen a címen költségpótló járadék megállapítására. Ezért az ítéletábla az I. rendű felperes FIMOTA foglalkozások költségének megtérítése iránti követelését 160.000 forint és ennek 2016. január 1-jétől járó késedelmi kamata erejéig találta alaposnak, és az elsőfokú bíróság által megítélt kártérítést erre az összegre emelte fel.

A IV. rendű felperes gyógyszereinek és pszichiátriai kezelésének költsége:

Az I. rendű felperes dr. **Sz. M.** gyermekpszichiáter igazolásával bizonyította, hogy a IV. rendű felperes a figyelemzavara kezelése céljából 2016. március 1-jétől rendszeresen jár gyermekpszichiáterhez és gyógyszert szed. A gyógyszer költségének felmerülését és összegét számlákkal bizonyította. Számla nélkül is elfogadható, hogy a vizsgálat és a gyógyszer felírása céljából a IV. rendű felperes havonta szükségszerűen felkeresi a gyermekpszichiátert, és elfogadható az is, hogy a vizsgálat alkalmanként 2.000 forint vizitköltséggel jár. Erre figyelemmel az I. rendű felperes követelése, havonta 5.800 forint, nem lépi túl a Pp. 206. § (3) bekezdése alapján okszerű mérlegeléssel megállapítható összeget. Ezért az I. rendű felperesnek ezen a jogcímen a 2016. március 1-jétől 2017. október 31-ig terjedő időre 20×5.800 forint = 116.000 forint és ennek 2017. január 1-jétől számított késedelmi kamata jár. Mivel a költség időszakonkénti rendszeres felmerülésével a jövőre nézve is számolni kell, az ítéletábla 2017. november 1-jétől havonta 5.800 forint jövőben esedékessé váló járadék megfizetésére is kötelezte az alperest.

A II. rendű felperes logopédiai kezelésének költsége:

A kiegészített orvosi szakvéleménnyel és **S.-né dr. N. E.** véleményével az I. rendű felperes bizonyította, hogy a perbeli balesettel okozati összefüggésben szükséges és indokolt volt a II. rendű felperes logopédiai kezelése is 2010. október 10-től 2012. február 19-ig. Az I. rendű felperes **S.-né dr. N. E.** igazolásával bizonyította azt is, hogy a II. rendű felperes kezelésének havonkénti költsége alkalmanként 4.000 forint, havonta 16.000 forint volt. Ezért az ítélet tábla 16 x 16.000 forint = 256.000 forint és ennek 2011. június 1-jétől járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezte az alperest.

A II., III. és IV. rendű felperesek nem vagyoni kártérítése:

Az elsőfokú bíróság teljeskörűen és helyesen állapította meg azokat a személyi hátrányokat, amelyeket a II. III. és IV. rendű felperesek szenvedtek el a perbeli balesettel okozati összefüggésben. Az II., III. és IV. rendű felpereseket megillető nem vagyoni kártérítés összegével kapcsolatban azonban az volt az ítélet tábla álláspontja, hogy az elsőfokú bíróság által a II. és III. rendű felperesek esetében megállapított 5.000.000 forint, illetve a IV. rendű felperes esetében megállapított 6.000.000 forint - a II., III. és IV. rendű felpereseket ért személyi hátrányok jellegére és súlyosságára is figyelemmel - csak a baleset bekövetkezésének, de nem az elsőfokú ítélet meghozatalának időpontjában fennálló ár- és értékviszonyokhoz viszonyítva alkalmas a hátrányok hozzávetőleges kiküszöbölésére. Ezért az ítélet tábla a II., III. és IV. rendű felpereseknek megítélt nem vagyoni kártérítés tőkeösszegének felemelését és leszállítását sem találta indokoltnak, az alperest viszont kötelezte a II., III. és IV. rendű felpereseknek megítélt nem vagyoni kártérítés tőkeösszege után a baleset időpontjától a kifizetésig járó késedelmi kamat megfizetésére is.

Az V. rendű felperes követelései:

Nem vagyoni kártérítés:

Az elsőfokú bíróság teljeskörűen és helyesen állapította meg azokat a személyi hátrányokat, amelyek az V. rendű felperest érték a balesettel okozati összefüggésben. Az ítélet tábla álláspontja szerint az V. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegének megállapítása során nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani annak, hogy a baleset bekövetkezése és annak az I-IV. felperesek életvitelére gyakorolt hatásai hirtelen, nagy mértékű, és az V. rendű felperes számára jelentősen hátrányos változásokat idéztek elő az életvitelében. A baleset bekövetkezésétől kezdve az életvitelét és időbeosztását döntően az I-IV. rendű felperesek ellátása, felügyelete határozta meg, életének központi elemévé az I-IV. rendű felperesekről való gondoskodás vált. Ez a helyzet - különös figyelemmel az V. rendű felperes által a baleset miatt elszenvedett pszichés egészségromlásra, az V. rendű felperes életkorára, az I-IV. rendű felperesek egymástól eltérő napirendjére, szállításának és kísérésének, valamint saját édesanyja gondozásának szükségességére - rendkívüli helytállást követelt meg az V. rendű felperestől. Ezeknek a körülményeknek a mérlegelés körébe vonása folytán a Pp. 206. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelő okszerű mérlegeléssel a baleset bekövetkezésének időpontjában irányadó ár- és értékviszonyok alapján 6.000.000 forint nem vagyoni kártérítés tekinthető szükségesnek és alkalmasnak az V. rendű felperest ért személyi hátrányok hozzávetőleges kiküszöbölésére. Ebből az alperes 2.000.000 forintot teljesített, ezért az ítélet tábla 4.000.000 forintra emelte fel az alperes által az V. rendű felperesnek fizetendő nem vagyoni kártérítés összegét, és a nem vagyoni kártérítés után a baleset időpontjától a kifizetésig járó késedelmi kamat megfizetésére is kötelezte az alperest.

A ...-i üdülő akadálymentesítésének költsége:

Az V. rendű felperes tanúvallomásokkal bizonyította, hogy az I. rendű felperes a baleset előtt is használta az V. rendű felperes tulajdonában álló ...-i üdülőingatlant. Az ingatlan átalakítására, akadálymentesítésére azért volt szükség, hogy az azon lévő épület a baleset miatt mozgásképtelenné vált I. rendű felperes számára továbbra is alkalmas legyen a használatra, így az átalakítás költségeinek felmerülése okozati összefüggésben áll a baleset bekövetkezésével. Az V. rendű felperes igazságügyi műszaki szakértő szakvéleményével bizonyította, hogy az átalakítás költsége 364.977 forint volt. Ezért az ítéletábra ezen a címen 364.977 forintnak, és ebből 92.000 forint után 2006. február 1-jétől, 272.977 forint után 2012. június 1-jétől a kifizetésig járó késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest.

A nagymama gondozásának költsége:

Az V. rendű felperes a perben tanúvallomásokkal bizonyította, hogy a baleset előtt ő maga látta el saját édesanyja gondozását. A balesetet követően az V. rendű felperes magára vállalta az I-IV. rendű felperesek felügyeletével, ellátásával és gondozásával járó feladatok jelentős részét, emiatt pedig nem maradt ideje a saját édesanyja gondozására. Ezért édesanyja gondozását díjazás ellenében másra kellett bízni. Az V. rendű felperes dönthetett volna úgy, hogy a továbbiakban is maga gondozza az édesanyját, ebben az esetben viszont az I-IV. rendű felperesek mellett kifejtett tevékenységét kellett volna kiváltani hivatásos ápoló vagy gondozó alkalmazásával. Ez szintén költséggel járt volna, mégpedig vélhetően magasabbal, mint amennyi az V. rendű felperes I-IV. rendű felperesek mellett végzett tevékenységének ellenértéke és a nagymama gondozójának díja együttesen. Ezért a nagymama gondozására fordított költség érvényesítése nem jelenti ugyanannak a költségnek a kétszeres érvényesítését - az alperes köteles megtéríteni az V. rendű felperes I-IV. rendű felperesek mellett végzett tevékenységének ellenértékét és a nagymama gondozásával felmerült költségeket is.

Az V. rendű felperes édesanyját hetente kétszer, alkalmanként két órában gondozta megbízott gondozó, akinek óradíja 700 forint volt. A gondozás költsége havonta $2 \times 2 \times 4 \times 700$ forint = 11.200 forint volt. Ezért az ítéletábra 2006. január 1-jétől 2010. április 15-ig - a nagymama haláláig - eltelt 41,5 hónapra $41,5 \times 11.200$ forint = 464.800 forint és ennek 2008. július 15-től a kifizetésig járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezte az alperest.

Látogatási költség:

Az V. rendű felperes látogatási költség megjelöléssel valójában azt a többletköltségét érvényesítette, amely a baleset után a közlekedéssel merült fel. Az V. rendű felperes megalapozottan hivatkozott arra, hogy az I-IV. rendű felperesek felügyelete, gondozása és ellátása körében kifejtett tevékenységek elvégzéséhez - elsősorban a bevásárlásokhoz, valamint a II-IV. rendű felperesek iskolába, egyéb programokra való eljuttatásához - indokolt és szükséges a személygépkocsi igénybevétele, ez tömegközlekedéssel csak számottevő nehézség árán lenne megoldható. Az ítéletábra bizonyosnak találta, hogy a balesettel okozati összefüggésben a baleset előttihez képest megnövekedett gépkocsihasználat következtében az V. rendű felperesnek többletköltsége merült fel, és ennek a többletköltségnek az időszakonként rendszeres felmerülésével a jövőben is számolni kell. A többletköltség összegét mérlegeléssel havonta 10.000 forintban állapította meg, és a 2006. január 1-jétől 2017. október 31-ig terjedő időre 142×10.000 forint = 1.420.000 forintot, ennek 2011. december 1-jétől a kifizetésig járó késedelmi kamatát, valamint 2017. november 1-jétől havonta 10.000 forint jövőben esedékessé váló járadékot ítélt meg az V. rendű felperesnek.

Gyógytorna- és gyógyszerköltség:

A perben sem az orvosszakértői vélemény, sem más bizonyíték nem támasztotta alá kétséget kizáró bizonyossággal, hogy az V. rendű felperes azon megbetegedései, amelyek miatt az V. rendű felperesnek gyógytornát kell igénybe vennie, és gyógyszereket kell szednie, okozati összefüggésbe hozhatók a perbeli balesettel. Az orvosszakértői vélemény a természetes kórokú megbetegedések vonatkozásában csak vélelmezte, de nem bizonyította az állapotrosszabbodás és a perbeli baleset közötti okozati összefüggést. Okozati összefüggés bizonyításának hiányában az alperes nem kötelezhető az V. rendű felperes gyógytorna igénybe vételével és a gyógyszerek vásárlásával felmerült költségeinek megtérítésére.

A VI. rendű felperes követelései:

Nem vagyoni kártérítés:

A VI. rendű felperes perbeli balesettel okozati összefüggésbe hozható személyi hátrányaként a pszichés egészségromlása értékelhető. Az ítéletábra álláspontja a VI. rendű felperesnek járó nem vagyoni kártérítéssel kapcsolatban is az, hogy 2.000.000 forint a baleset időpontjában fennálló ár- és értékviszonyok alapján alkalmas a VI. rendű felperes nem vagyoni hátrányainak kiküszöbölésére. Ebből az alperes 1.000.000 forintot teljesített, ezért nem indokolt az elsőfokú bíróság által megítélt 1.000.000 forint tőkeösszeg felemelése vagy leszállítása, az alperes viszont a nem vagyoni kártérítés után a baleset napjától késedelmi kamat megfizetésére is köteles.

Látogatási költség:

A perben kihallgatott tanúk vallomása alátámasztotta a felpereseknek azt az előadását, hogy a VI. rendű felperes a baleset előtt évente 4 alkalommal látogatta meg az I-IV. rendű felpereseket. Indokoltnak fogadható el, hogy a VI. rendű felperes a baleset utáni két évben - elsősorban az I. rendű felperes állapota miatt - havonta kétszer utazott **A-ból B-be**. A VI. rendű felperes előadása szerint azonban részben gépkocsival, részben vonattal jött. A vonattal történő utazás költségeit viszont semmilyen módon nem igazolta. A gépkocsival történő utazás esetén viszont az autópálya díját is figyelembe véve egy-egy oda-vissza út költsége bizonyosan meghaladta a 16.000 forintot. Ezért erre az időszakra 16 út költsége vehető figyelembe a balesettel okozati összefüggésben álló többletköltségeként. A felmerült költség összege $16 \times 16.000 \text{ forint} = 256.000 \text{ forint}$ 2006-ra és 2007-re.

2008. január 1-jétől évente négy, autóval történő látogatás útiköltsége fogadható el indokoltnak, további négy látogatás költsége azért nem állapítható meg, mert a vonattal történő látogatás költsége ezen időszakra sem igazolt. Így évente $4 \times 16.000 \text{ forint} = 64.000 \text{ forint}$ utazási költség állapítható meg, amelynek havonkénti átlaga 5.333 forint. A 2008. január 1-jétől 2017. október 31-ig felmerült többletköltség összege $118 \times 5.333 \text{ forint} = 629.294 \text{ forint}$. Ezért az ítéletábra kötelezte az alperest, hogy látogatási költség címen fizessen meg a VI. rendű felperesnek 885.294 forintot, és ebből 256.000 forint után 2007. január 1-jétől, 629.294 forint után 2012. december 1-jétől járó késedelmi kamatot, valamint 2017. november 1-jétől havonta 5.333 forint jövőben esedékessé váló járadékot.

Az I. rendű felperest megillető összegek (forintban):

Egyösszegű kártérítés:

Járadék:

1. Nem vagyoni kártérítés	10.000.000	
2. Élelem feljavítás		39.478
3. Ápolás-gondozás	39.880.737	1.104.000
4. Gyermekgondozási költség		52.634
5. Gépkocsivásárlás költsége	6.000.000	
6. Közlekedési költség		44.953
7. Gyógyszerszolgáltatás	6.895.390	107.513
8. Kulturális többletköltség		6.579
9. Rezszi többletköltség		6.579
10. Fodrász-kozmetikus		19.740
11. Gyógytorna	13.542.886	240.000
12. Masszázs	864.000	32.000
13. Tápszer és sterilizáló	95.164	
14. Akadálymentesítés	2.170.272	
15. Egyéb ingóságok	3.262.988	
16. Pszichiátria	270.000	48.000
17. Párterápia	80.000	
18. Pető Intézet	11.600	
19. Akupunktúra	24.000	
20. IV. rendű felperes logopédiai kezelése	752.000	
21. IV. rendű felperes torna költsége	201.600	
22. IV. rendű felperes hallásvizsgálata	8.000	
23. IV. rendű felperes fejlesztőpedagógus	30.000	
24. FIMOTA foglalkozások	160.000	
25. IV. felperes gyógyszerköltsége	116.000	5.800
26. II. rendű felperes logopédiaköltsége	256.000	
Összesen:	84.620.637	1.707.276

A jövőben esedékessé váló járadékból az alperes 550.642 forintot 2017. november 1-jétől, további 1.104.000 forintot 2019. március 1-jétől köteles megfizetni.

Az V. rendű felperest megillető összegek (forintban):

1. Nem vagyoni kártérítés	4.000.000	
2. ...-i ingatlan átalakítása	364.977	
3. Nagymama gondozása	464.800	
4. Közlekedési többletköltség	1.420.000	10.000
Összesen:	6.249.777	10.000

A VI. rendű felperest megillető összegek (forintban):

1. Nem vagyoni kártérítés	1.000.000	
2. Látogatási költség	885.294	5.333
Összesen:	1.885.294	5.333

Az elsőfokú eljárásban a járadék iránti követelésekre is figyelemmel a Pp. 24. § (1) bekezdés a) pontja alapján számított pertárgyérték az I. rendű felperes vonatkozásában 46.447.371 forint, a II. és a III. rendű felperes vonatkozásában személyenként 5.000.000 forint, a IV. rendű felperes vonatkozásában 6.000.000 forint, az V. rendű felperes vonatkozásában 6.844.977 forint, a VI. rendű felperes vonatkozásában 2.192.000 forint volt. Ehhez képest az I. rendű felperes 43.539.386 forint, a II. és a III. rendű felperes személyenként 2.000.000 forint, a III. rendű felperes 3.000.000 forint, az V. rendű felperes 4.619.377 forint, a VI. rendű felperes 1.064.000 forint erejéig lett pernyertes. Az I. és az V. rendű felperesek nagyobb részben pernyertesek, a II. és a III. rendű felperesek nagyobb részben pervesztesek lettek az alperessel szemben, a IV. és a VI. rendű felperes esetében pedig azonos volt a felek pernyertességének, illetve pervesztességének aránya. A peres felek részleges pernyertessége miatt a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a felek pernyertességük, illetve pervesztességük arányában kötelesek perköltség fizetésére. A feleket a perben képviselő ügyvédek munkadíjának összegét a részleges pernyertességre figyelemmel a 32/2003. (VIII. 21.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja, illetve a 3. § (2) bekezdés a) és b) pontja alapján kell megállapítani. Az I. és a V. rendű felperesek perben érvényesített követelésének mértéke jelentősen eltért egymástól, valamint a többi felperes követelésének mértékétől is, ezért a Pp. 82. § (2) bekezdése alapján az alperest az I. és V. rendű felperesek perbeli érdekeltsége arányában, a II. és a III. rendű felperesek pedig saját perbeli érdekeltségükkel arányosan kötelesek az elsőfokú perköltség megfizetésére. A peresek jogi képviselőjükkel kötött ügyvédi megbízási díj összegére vonatkozó megállapodását csak a nagyobb részben pernyertes I. és V. rendű felperesek esetén lehetett figyelembe venni. Az ítéletábra azonban a 15%-os ügyvédi munkadíj kikötést még az elhúzódó és sok ügyvédi munkát igénylő perben is eltúlzottnak találta, és az I. és V. rendű felpereseknek járó elsőfokú perköltség összegét a megállapodás és az IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján megállapítható ügyvédi munkadíj átlagában találta megállapíthatónak. A tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt 900.000 forint kereseti illeték, valamint az állam által előlegezett 2.298.122 forint költség megfizetésére a felek az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 74. § (3) bekezdése és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján pervesztességükkel arányosan kötelesek.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság kiegészített és kijavított ítéletének fellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben, a rendelkező rész szerint megváltoztatta.

A másodfokú eljárásban - a felperesek és az alperes fellebbezésére is figyelemmel - az I. rendű felperes vonatkozásában 32.148.172 forint, a II., III. és IV. rendű felperes vonatkozásában személyenként 4.000.000 forint, az V. rendű felperes vonatkozásában 6.344.977 forint, a VI. rendű felperes vonatkozásában 1.692.000 forint volt a per tárgyának értéke. Ehhez képest az I. rendű felperes 29.586.551 forint, a II., III. és IV. rendű felperesek személyenként 1.000.000 forint, az V. rendű felperes 4.119.377 forint, a VI. rendű felperes 564.000 forint erejéig lett pernyertes. A másodfokú eljárásban az I. és az V. rendű felperesek nagyobb részben pernyertesek, a II., III., IV., V. és VI. rendű felperesek nagyobb részben pervesztesek lettek. A felek részleges másodfokú pernyertességére tekintettel az ítéletábra szintén a Pp. 81. § (1) bekezdése és 82. § (2) bekezdése alapján rendelkezett a másodfokú perköltség viseléséről, és az Itv. 74. § (3) bekezdése, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján kötelezte a peres feleket az összesen 3.693.200 forint fellebbezési illeték pervesztességükkel arányos részének megfizetésére.

Világhyiné dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

dr. Lente Sándor s. k.
s. k.
előadó bíró

dr. Csóka István
bíró

Fővárosi Ítéltábla
6.Pf.20.535/2015/4.

A Fővárosi Ítéltábla a Mizik Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Mizik Andrea ügyvéd által képviselt I. - VI. rendű felpereseknek, a dr. Tóth Júlia jogtanácsos által képviselt alperes ellen, kártérítés iránt indított perében, a Fővárosi Törvényszék 2015. február 23. napján meghozott, 6.P.25.973/2007/132. számú közbenső ítélete ellen, az alperes részéről 139. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

k ö z b e n s ő í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek 20.000 (húszezer) forint másodfokú perköltséget, és térítsen meg az államnak külön felhívásra 48.000 (negyvennyolcezer) forint feljegyzett fellebbezési illetéket.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az I., a II. és a III. rendű felperesek 2005. december 27-én személygépkocsival utaztak, amit az I. rendű felperes férje, a II. és a III. rendű felperesek édesapja vezetett. A várandóssága 37. hetében lévő I. rendű felperes az autó bal hátsó ülésén ült, a biztonsági öve nem volt bekapcsolva. A jármű első, meghajtott kerekein téli, a hátsó kerekein nyári gumibroncsok voltak. A gépjármű a letaposott hóval borított, helyenként jeges úton a folyamatos havazás miatt korlátozott látási viszonyok között 30-40 km/h sebességgel haladt, amikor megcsúszott. A jármű az ellenkormányzás és a fékezés hatására megpördült, átsodródott az úttest menetirány szerinti bal oldalára, majd a mintegy három méter szintkülönbséggel lejjebb lévő vízelvezető árokba zuhant, ahol a bal oldalára borulva állt meg.

Az I. rendű felperes a balesetben a IV. nyakcsigolya fícomos törését és a méh elülső falának a repedését szenvedte el. A csigolyatörés következtében a IV. és az V. csigolya közötti rés és a csontos gerincvelő üreg beszűkült. Ennek következményeként az I. rendű felperes kerekesszékhez kötötté vált, a kezét és a karjait csak korlátozott mértékben tudja használni.

A felperesek a közlekedési baleset miatt keletkezett káraik megtérítése iránt terjesztettek elő keresetet. Álláspontjuk szerint a baleset és káraik bekövetkezéséért teljes mértékben a jármű üzemben tartója a felelős, emiatt az alperes teljes kártérítésre köteles. Előadták, hogy az I. rendű felperes a születendő gyermekének megóvása érdekében nem kapcsolta be a biztonsági övet, ezért az öv használatának az elmulasztása nem róható fel az I. rendű felperesnek. Hivatkoztak arra, hogy a gépkocsi műszaki állapota megfelelt a jogszabályi előírásoknak, ezért az a körülmény, hogy a jármű hátsó kerekein nyári gumik voltak, nem csökkentheti az alperes kártérítési kötelezettségét.

Az alperes az ellenkérelmében elismerte, hogy a felelősségbiztosítási szerződés alapján helytállási és teljesítési kötelezettség terheli. Álláspontja szerint az I. rendű felperes annak a tudatában vállalta az utazást az autóban, hogy az előrehaladott várandóssága miatt nem használhatja a biztonsági övet, és tudomással rendelkezett arról is, hogy a jármű hátsó kerekei nincsenek felszerelve téli gumival. Hivatkozott arra, hogy az I. rendű felperes ezzel felróható módon maga is közrehatott kárainak bekövetkezésében. Hangsúlyozta, hogy a biztonsági öv használata esetén az I. rendű felperes sérülései nem következtek volna be, vagy lényegesen enyhébbek lettek volna. Erre figyelemmel az alperesre terhesebb 70-30 % arányú kármegosztást indítványozott.

Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletet hozott, amelyben megállapította, hogy az alperes teljes kártérítési felelősséggel tartozik a felpereseket ért mindazon károkért, amelyek a 2005. december 27-én történt baleset következtében merültek fel. Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét a Fővárosi Ítéltábla a 6.Pf.22.189/2011/4. számú végzésével hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Végzésének indokolásában úgy foglalt állást, hogy a biztonsági öv használatának mellőzése felróható az I. rendű felperesnek, az viszont, hogy nem téli gumik voltak a jármű hátsó tengelyén, nem értékelhető az I. rendű felperes terhére. Az ítéltábla a végzésének indokolásában annak vizsgálatát hagyta meg az elsőfokú bíróságnak, hogy a biztonsági öv használata megakadályozhatta-e, vagy enyhíthette volna az I. rendű felperes sérüléseit.

Az elsőfokú bíróság ismét közbenső ítéletet hozott, amelyben szintén azt állapította meg, hogy az alperes teljes kártérítési felelősséggel tartozik a felpereseket ért mindazon károkért, amelyek a 2005. december 27-én történt baleset következtében merültek fel. Ítéletének indokolásában úgy foglalt állást, hogy az alperes a Ptk. 345. § (1) bekezdése, valamint a 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendelet 2. § (5) bekezdése és 8. § (1) bekezdése alapján köteles megtéríteni a felperesek kárait. Okfejtése szerint a perben beszerzett igazságügyi műszaki és orvosszakértői vélemények nem támasztották alá kétséget kizáróan, hogy a biztonsági öv bekapcsolása esetén az I. rendű felperes sérülései nem következtek volna be, vagy azok enyhébbek lettek volna. A szakvélemények bizonytalanságát a bizonyításra kötelezett alperes terhére értékelte. További bizonyítás elrendelését azért nem látta szükségesnek, mert a szakvélemények szerint nincs lehetőség annak pontos megállapítására, hogy az I. rendű felperes nyaksérülése mikor, és milyen módon következett be.

A közbenső ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést. Elsődleges fellebbezési kérelme az elsőfokú bíróság közbenső ítéletének hatályon kívül helyezésére irányult. Másodlagosan azt kérte, hogy a másodfokú bíróság részben változtassa meg az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét, és azt állapítsa meg, hogy az alperes 70 %-os mértékben köteles megtéríteni a felperesek balesettel okozati

összefüggésben keletkezett kárait. Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget az ítéletábra hatályon kívül helyező végzésében foglalt iránymutatásnak. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság mellőzte az alperes által felajánlott bizonyítást, annak ellenére, hogy a perben az alperest terhelte a biztonsági öv használatának elmulasztása és az I. rendű felperes sérüléseinek bekövetkezése közötti okozati összefüggés bizonyítása. Hivatkozott arra is, hogy a perben kirendelt orvosszakértő nem rendelkezett kompetenciával, ezért szakvéleménye alkalmatlan a per eldöntése szempontjából jelentős szakkérdések megválaszolására. Kifejtette, hogy a szakvélemény bizonytalanságai a szakértő kompetenciájának hiányára vezethetők vissza. Hangsúlyozta, hogy a 18/2013. (III. 5.) EMMI rendelet 2. § (1) bekezdése és a 9/2006. IM rendelet 2. számú melléklete értelmében a perben felmerült orvosszakértői kérdések nem az igazságügyi orvostan körébe tartoznak. Érvelése szerint a diagnózis felállításához több orvosszakma tudása szükséges, ezért a másodfokú eljárásban is kérte az elsőfokú eljárásban általa indítványozott bizonyítás lefolytatását. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta az eset egyéb körülményeit - az I. rendű felperes vezetői engedélyét és járműbiztonsági ismereteinek fennállását. Kifogásolta azt is, hogy az elsőfokú bíróság nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az I. rendű felperes házassági közös vagyonba tartozó autóban utazott, a rendőrségi helyszínelést pedig szélsőséges havazás nehezítette. Okfejtése szerint az elsőfokú bíróság nem tárta fel az I. rendű felperes sérüléseihez vezető oksági láncot. Fenntartotta azt az álláspontját, ami szerint az I. rendű felperes felróhatóan közrehatott kárainak bekövetkezésében azzal, hogy műszakilag nem megfelelően felkészített járműben vállalta az utazást. Álláspontja szerint a műszaki szakértőnek az a következtetése, hogy a biztonsági öv sem védte volna meg az I. rendű felperest, ellentmond annak a megállapításának, hogy az I. rendű felperes nyaksérülése akkor keletkezett, amikor az autó a tetejére borult. Rámutatott, hogy az orvosszakértő a biztonsági öv működésének mechanizmusára nem tud válaszolni, a műszaki szakértő vizsgálata pedig nem terjedt ki az öv működési mechanizmusára. Az volt az álláspontja, hogy az I. rendű felperes felróható közrehatása kihat a többi felperesre is, és a többi felperessel szemben is megalapozza a kármegosztás alkalmazását.

A felperesek a fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú bíróság közbenső ítéletének helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségben marasztalását indítványozták. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság eleget tett az ítéletábra hatályon kívül helyező végzésében foglalt előírásoknak. Kiemelték, hogy a biztonsági öv használatának elmulasztása és az I. rendű felperes nyaksérülésének bekövetkezése közötti okozati összefüggést a perben az alperesnek kellett bizonyítania. Hivatkoztak arra, hogy a perben beszerzett szakvélemények nem támasztották alá az okozati összefüggés fennállását. Kifejtették, hogy a téli gumi nem kötelező felszerelése a gépkocsinak.

Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletének nem volt fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a Fővárosi Ítéletábra a közbenső ítéletet teljes terjedelemben bírálta felül [Pp. 228. § (4) bekezdés].

Az alperes fellebbezése megalapozatlan.

Az elsőfokú bíróság maradéktalanul eleget tett azoknak a kötelezettségeknek, amelyeket számára a Fővárosi Ítéletábra a 6.Pf.22.189/2011/4. számú hatályon kívül helyező végzésében előírt - lefolytatta a bizonyítást arra vonatkozóan, hogy a biztonsági öv használata megakadályozhatta-e, vagy enyhíthette volna az I. rendű felperes sérüléseit. Ezért az alperes a fellebbezésében megalapozatlanul hivatkozott az elsőfokú közbenső ítélet hatályon kívül helyezésére okot adó lényeges eljárási szabálysértésként a hatályon kívül helyező végzésben előírt kötelezettségek elmulasztására. Az ítéletábra nem észlelt más egyéb olyan lényeges eljárási szabálysértést sem,

amely indokoltta tette volna az elsőfokú eljárás megismétlését, ennek érdekében pedig a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú közbenső ítélet hatályon kívül helyezését.

A perben rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a perbeli jogvita elbíráható volt, ezért az ítélet tábla a bizonyítás kiegészítése céljából, a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján sem látta szükségesnek az elsőfokú közbenső ítélet hatályon kívül helyezését a későbbiekben részletesen kifejtett indokokra figyelemmel.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a tényállásból a felperesek követelésének jogalapjára vonatkozóan levont jogi következtetéseivel, érdemi döntésével és a döntés közbenső ítéletben kifejtett indokaival az ítélet tábla is egyetértett.

Az alperes fellebbezésében foglaltakkal kapcsolatban az ítélet tábla a következőkre mutat rá:

Az elsőfokú bíróság a közbenső ítéletében helyesen állapította meg, hogy az alperes kártérítési felelősségének jogszabályi alapja a Ptk. 345. § (1) bekezdése.

A Ptk. 345. § (2) bekezdése szerint nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott.

Az alperes az ellenkérelmében és a fellebbezésében az I. rendű felperes felróható közrehatásaként hivatkozott arra, hogy az I. rendű felperes nem csatolta be a biztonsági övét, és arra, hogy annak a gépjárműnek, amelyikben a felperes utazott, csak az első tengelye volt felszerelve téli gumikkal.

Az ítélet tábla a 6.Pf.22.189/2011/4. számú hatályon kívül helyező végzésében úgy foglalt állást, hogy nem róható fel az I. rendű felperesnek az, hogy nem téli gumik voltak a jármű hátsó tengelyén. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróságnak a megismételt eljárásban már nem kellett vizsgálnia, hogy a téli gumik hiánya az I. rendű felperes felróható közrehatásaként értékelhető-e, és alapot adhat-e kármegosztás alkalmazására, az alperes pedig szükségtelenül tette ismét vitássá ezt a kérdést.

Az ítélet tábla a hatályon kívül helyező végzésében arról is állást foglalt, hogy a biztonsági öv használatának mellőzése felróható az I. rendű felperesnek. A felperesek követelésének jogalapja szempontjából annak volt ügydöntő jelentősége, hogy fennáll-e az okozati összefüggés a biztonsági öv használatának mellőzése és az I. rendű felperes sérüléseinek bekövetkezése, illetve súlyossága között. Tekintettel arra, hogy a perben az alperes hivatkozott a kártérítési kötelezettségének enyhítése érdekében az I. rendű felperes felróható közrehatására, az okozati összefüggés fennállásának bizonyítása a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján az alperest terhelte. E kérdés eldöntése érdekében az elsőfokú bíróság igazságügyi műszaki- és orvosi szakvéleményt szerzett be.

Az igazságügyi szakértők működéséről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet 16/A. § (1) bekezdés a) pontja kimondja, hogy ha a szakkérdés sérülések gyógytartamának, keletkezési módjának megállapítására irányul, igazságügyi orvostani szakértői vizsgálatot kell végezni.

Az igazságügyi orvostani szakértői vizsgálat lefolytatása igazságügyi orvostani szakvizsgálattal rendelkező orvossal, azaz az igazságügyi orvostani szakvizsgálattal tartozik. A perben kirendelt orvossal rendelkező igazságügyi orvostani szakvizsgálattal, ezért az alperes megalapozatlanul hivatkozott a véleményt adó szakértő kompetenciájának hiányára. Emiatt a szakértő kompetenciájának hiánya nem tette szükségessé újabb szakvélemény beszerzését. Az alperes által felhívott 18/2013. (III. 5.) EMMI rendelet nem a baleseti sérülések keletkezésének megállapításáról, hanem a vizsgálati és terápiás

eljárási rendek kidolgozásának, szerkesztésének, valamint az ezeket érintő szakmai egyeztetések lefolytatásának egységes szabályairól szól, ezért a rendeletet a perben nem kellett alkalmazni.

A baleset mechanizmusának feltárása igazságügyi műszaki szakértői kompetenciájába, a feltárt baleseti mechanizmus alapján annak megállapítása pedig, hogy az I. rendű felperes nyaki sérülése milyen módon keletkezett, orvosszakértői kompetenciájába tartozik.

A sérülés keletkezési módjának megállapítása tekintetében kompetenciával nem rendelkező műszaki szakértő a baleset mechanizmusa alapján azt valószínűsítette, hogy az I. rendű felperes nyaki sérülése akkor keletkezett, amikor a gépkocsi a tetejére fordult, és az I. rendű felperes testének súlya a nyakára nehezedett. Ezzel szemben a sérülés keletkezési módjának megállapítása vonatkozásában kompetens orvosszakértő véleménye szerint nem állapítható meg, hogy az I. rendű felperes sérülése a baleset folyamatának melyik fázisában következett be. Az orvosi szakvélemény tartalmazza azt is, hogy az I. rendű felperes nyaksérülése nem kizárólag a jármű felborulásának utolsó fázisában, a testsúly terhelése következtében jöhetett létre, hanem az a baleset korábbi szakaszában a fej előre-hátra, illetve oldalra mozdulása során, ún. ostorcsapás hatására is bekövetkezhett. Az utóbbi esetben a bekapcsolt biztonsági öv nem lett volna alkalmas a sérülés bekövetkezésének megakadályozására, sem a bekövetkezett sérülés enyhítésére.

Az elsőfokú bíróság helyesen értékelte, hogy az utólag már meg nem állapítható tények hiányában az orvosszakértői vélemény nem volt alkalmas annak igazolására, hogy a biztonsági öv bekapcsolása bizonyosan megakadályozta volna az I. rendű felperes nyaksérülésének bekövetkezését, vagy enyhíthette volna annak következményeit. Erre figyelemmel az alperes nem tudta eredményesen bizonyítani, hogy a biztonsági öv bekapcsolásának mellőzése okozati összefüggésben állna az I. rendű felperes nyaksérülésének keletkezésével. A bizonyítás eredménytelenségét a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján a perben az alperes terhére kellett értékelni.

Az orvosi szakvélemény szerint az, hogy az I. rendű felperes nyaksérülése a baleset melyik fázisában és milyen módon keletkezett, orvosszakértői módszerekkel nem állapítható meg. Ezért a sérülés keletkezési időpontjának és módjának feltárása újabb szakértői vélemény beszerzése esetén sem volt várható. Emiatt az ítéletábra a sérülés keletkezési időpontjának és módjának meghatározása érdekében sem látta szükségesnek újabb orvosi szakvélemény beszerzését.

Az alperes a védekezésében és a fellebbezésében is hivatkozott arra, hogy az a gépjármű, amelyben az I. rendű felperes balesetet szenvedett, az I. rendű felperesnek és a férjének a házassági közös vagyonába tartozik. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság ennek a körülménynek nem tulajdonított jelentőséget.

A perbeli baleset bekövetkezésekor hatályos, a gépjármű üzemben tartójának kötelező felelősségbiztosításáról szóló 190/2004. (VI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § b) pontja szerint e rendelet alkalmazásában üzemben tartó: a gépjármű tulajdonosa, vagy a telephely szerinti ország hatóságai által kibocsátott okiratba bejegyzett üzemben tartója.

A R. 1. § d) pontja kimondja, hogy e rendelet alkalmazásában biztosított: a gépjármű üzemben tartója és vezetője.

A felelősségbiztosítási szerződés általános szabálya alapján (Ptk. 559. §) a biztosító a biztosítottnak nem köteles biztosítási szolgáltatást teljesíteni; azaz nem köteles megtéríteni a biztosított kárát.

A R. gépjármű-felelősségbiztosítás általános szabályait meghatározó 1. számú mellékletének 8. § c) pontja azonban ettől eltérő különös rendelkezést tartalmaz, amely úgy rendelkezik, hogy a biztosító nem téríti meg azt a kárt, amely a károkozó gépjármű biztosítottainak egymással szembeni igényéből származó dologi kárként, illetve elmaradt haszonként keletkezett.

Ennek a jogszabályi rendelkezésnek az alapján a biztosító köteles megtéríteni a károsult biztosított személyi sérülésből eredő olyan kárait, amelyek nem minősülnek elmaradt haszonnak. Ezért a felperes akkor is követelhetné az alperestől a személyi sérülésből eredő kárainak megtérítését - az elmaradt haszon kivételével - ha tulajdonosként a balesetben érintett gépjármű üzemben tartójának, ezáltal a R. 1. § d) pontja alapján a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés biztosítottjának kellene tekinteni.

Az alperes azonban az elsőfokú eljárásban nem tette vitássá, hogy az I. rendű felperes férje a balesetben érintett gépjármű üzemben tartója, ezért az elsőfokú bíróság nem is vizsgálta, hogy kit kell a jármű üzemben tartójának tekinteni. Az alperes a másodfokú eljárásban sem állította kifejezetten, hogy az I. rendű felperes is üzemben tartó, hanem csupán annak következményét kérte levonni, hogy a gépjárműnek az I. rendű felperes is tulajdonosa. Ezért az ítéletáblának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az alperes kártérítési kötelezettségét befolyásolhatja-e az a körülmény, hogy a gépjárműnek az I. rendű felperes is tulajdonosa.

A Legfelsőbb Bíróság a PK 40. számú állásfoglalásban kifejtette, hogy önmagában a gépjármű tulajdonjoga alapján nem dönthető el az üzembentartói minőség, mert üzembentartó nem csak a tulajdonos lehet, közös tulajdon esetén pedig nem kell feltétlenül üzemben tartónak tekinteni minden tulajdonost. Ebből azt a következtetést vont le, hogy az üzembentartót azokért a károkért is felelősség terheli, amelyeket a házassági közös tulajdonban lévő gépkocsi üzemben tartásával mint fokozott veszéllyel járó tevékenységgel a házastársának okozott. Erre figyelemmel nincs jelentősége az alperes kártérítési kötelezettségének fennállása és mértéke szempontjából annak a körülménynek, hogy az I. rendű felperes üzemben tartói minőség nélkül tulajdonosa a balesetben érintett gépjárműnek.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéletábla az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján - a Pp. 254. § (3) bekezdésének alkalmazásával a közbenső ítélet helyes indokaira utalással - helybenhagyta.

Az alperes a másodfokú eljárásban pervesztes lett, ezért a Fővárosi Ítéletábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte másodfokú perköltség, az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján pedig a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt fellebbezési illeték megfizetésére.

Budapest, 2015. november 5.

Világhy Dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

Dr. Lente Sándor s. k.
s. k.
előadó bíró

Dr. Csóka István
bíró